MAR 29 1920

Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 25-го МАРТА 1920. ЧИСЛО 37. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, MARCH 25, 1920. No. 37.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

УКРАЇНА МАЄ ЩОНАЙМЕНЬШЕ 1,000.000 ТОН ПШЕНИЦІ НА ЕКСПОРТ.

Швеція хоче зірвати торговлю пшеницею з Аргентиною і купувати в Україні.

РИМ, 24. марта. — Міждержавний Рільничий Інститут у своїм неповнім звіті про скількість сирівця в цілім світі говорить, що на Україні є під теперішну пору щонайменьше 1,430.000 тон пшениці на експорт до других держав.

Точний звіт про збіжевий стан України виготовить щойно спеціяльна англійська комісія, яку недавно вислала на місце Найвисша Мирова Рада в Парижи.

До повисшої цифри зачислено вже також засоби Кубанщини, яка має на експорт 430.000 тон пшениці, а також 370.000 тон ячменю і инших родів збіжа.

СТОКГОЛЬМ, 23. марта. — Зірвавши торговлю пшеницею із Злученими Державами, Швеція жде лише нагоди, щоб можна таку торговлю зірвати з Аргентиною і Австралією.

До недавна Швеція купувала пшеницю у Злучених Державах, платячи за неї на місци по $2.26 за бушель. Достава пшениці з місця до пристані коштувала около 24 центи, що робило разом повних $2.50. Опісля достава сеї пшениці з американського порту до порту шведського коштувала також около 50 центів, і в той спосіб один бушель американської пшениці коштував в Швеції 3 долярі. Взявши під увагу заробок і виміну американьких гроший на шведські корони, ціна одного бушля американської пшениці стояла у Швеції дуже високо.

Швеція купує тепер пшеницю в Аргентині і Австралії, де вже в тамошніх портах платить за неї $1.50. Однак і ся ціна, хоч далеко низша в порівнанню з американською, є для Швеції під теперішну пору досить висока. Тому шведскі купці ждуть лише нагоди, щоб отворилась торговля з Україною і иншими чорноморськими державами, а тоді всі їх замовлення на пшеницю будуть роблені в тих державах.

Закарпатські Українці у Злучених Державах купили за 1,037.400 корон удїлів в банку в Ужгороді.

МЕККІЗПОРТ, Пенсилвенія, 11. марта.—Тутешня „Просвіта" повідомляє, що закарпатські Українці закупили до сеї пори за 1,037.400 корон удїлів в українськім державнім банку в Ужгороді.

Найвисша сума, за яку одна особа закупила удїлів, виносить 13.000 корон, 25 удїлів. Один удїл коштує 520 корон. Дальші зголошення купна удїлів напливають і є надія, що в короткім часі закарпатські Українці в Америці розкуплять всі удїли, в сумі 5,000.000 корон, які їм призначили старокраєві браття.

ПОВНА КАПІТУЛЯЦІЯ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ПРИНЦИПІВ НА УКРАЇНІ.

Москва наказала своїм комісарям не вводити на Україні комунізму.

ВІДЕНЬ, 5. марта. — Большевицька комуністична політика на Україні збанкротувала, з хвилею як московське правительство наказало своїм підвладним комісарям в Києві не вводити силою комунізму на Україні.

„Боротьба", орган українських комуністів, містить отсе розпорядженнє московського правительства до його комісарів на Україні: „З огляду, що на Україні селянство творить більшість, значнійшу ніж в промислових частях Росії, савєтське правительство поставило собі за задачу добитись довіря не лише сільського пролетаріяту, але також і широких мас середнього селянства. При переводженню харчової політики методи сеї політики повинні приміновуватись із звісною осторожністю, числятись з психольоґією і настроєм українського селянства".

Большевицькі цїли і задачі аґрарної політики на Україні є отсі:

1. — Повна ліквідація створених Денікином великх маєтків і передача землі безземельним і бідним селянам;

2. — Комуністичні господарства можна творити лише в случаях конечности, притім треба числитись з жизненними інтересами місцевого селянства;

3. При обєднюванню селян в комуни треба строго проводити політику партії, котра не терпить в тім питанню ніякого присилування і предкладає всьо свобідному рішенню селян. Всі заходи приміненя в тих случаях насильних кроків будуть строго карані.

Рівночасно з капітуляцією большевицьких комуністичних принципів на Україні завважується капітуляція боротьбістів, українських комуністів, що вповні і без застерень піддались московським большевикам. З початку боротьбісти йшли по лінії независимости України і домагались від московських большевиків відкликання своїх військ та комісарів з України. В тім часі вони мали піддержку частини українського селянства.

Большевики однак, устами Затонського відповіли, що домагання боротьбістів є не до приняття московському правительству, котре бажає собі федерації Московщини і инших етноґрафічних держав, з центральним урядом в Москві. Большевики домагаються, щоб закордонна, торговельна, фінансова і військова політика всіх федеративних держав належала до центрального правительства в Москві. Боротьбісти згодились на ті услівя московських большевиків і підписали умову.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

РЕЗОЛЮЦІЯ В СЕНАТІ У ВАШІНҐТОНІ ЗА ПРИЗНАННЄМ УКРАЇНИ

(Спеціяльна телеграма „Свободи").

ВАШІНҐТОН, дня 22. марта. — СЬОГОДНЯ ВНІС В СЕНАТІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ СЕНАТОР КІНГ РЕЗОЛЮЦІЮ, В ЯКІЙ ВЗИВАЄТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРИЗНАТИ НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНУ В ЇЇ ЕТНОҐРАФІЧНИХ ГРАНИЦЯХ. ВНЕСЕННЄ СЕЇ РЕЗОЛЮЦІЇ СЕ УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО КОМІТЕТУ З НЮ ЙОРКУ, КОТРИЙ В СІЙ СПРАВІ РОБИВ ПИЛЬНІ ЗАХОДИ У ВАШІНҐТОНІ ВЖЕ ВІД ДОВШОГО ЧАСУ.

СЕНАТ ПОТВЕРДИВ НОВОГО МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Всі присутні сенатори, числом 20, приняли іменуваннє через аклямацію.

ВАШИНҐТОН, 22. марта. — Лише 20 сенаторів було присутних, коли сенатор Ладж, голова комісії закордонних справ, предложив до затвердження іменуваннє нового міністра закордонних справ. Бейнбріджа Колби. Присутні затвердили іменуваннє через аклямацію.

Причину, що так мало сенаторів було присутних в часі предложення резолюції про затвердженнє Колбія, толкують тим, що ті сенатори, котрі спротивлялись іменуванню Колбія, постановили вийти з сенату, коли буде відбуватись голосуваннє. І вдійсности, многі члени комісії для закордонних справ опустили сенат в кілька хвилин, як сенатор Ладж запропонував затвердити іменуваннє.

Один з сенаторів, котрий рішучо противився іменуванню Колбія, заявив, що немає найменьшої потреби поборювати серіозно Колбія, з хвилею як президент Вілсон заявив, що бажає собі за міністра такого чоловіка, котрий бувби одної гадки з ним, або инакше — котрий служивби для президента лише „печаткою" в його закордонній політиці.

Іменуваннє амбасадорів.

ВАШИНҐТОН, 22. марта. — Сенат затвердив нині іменуваннє Чарлза Крейна на амбасадора до Пекіну. — Президент Вілсон зголосив сенатови, що на місце амбасадора Флечера в Мексику, він іменував Генрія Морґентава, бувшого амбасадора в Царгороді.

Сенат згодився на вивіз муки з Америки.

ВАШИНҐТОН, 22. марта. — Сенат приняв нині до відома рішеннє палати послів, яке дозволяє Збіжевій Корпорації вивезти із Злучених Держав 5,000.000 баривок пшеничної муки до Европи, а головно до Австрії і Польщі та до Вірменії.

В дискусії над проектом сенатор Ґронна, з Норт Дакоти, заявив, що правительство, колиб не продало сеї муки, то понеслоб страту в сумі 55,000.000 долярів, бо тої муки Американці не хотілиб купувати.

Зелізничий страйк в Бразилії.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. 21. марта. — Зелізничі робітники шляху „Ґрейт Вестерн", що оперує в чотирьох краях північно-східньої Бразилії і належить до британської корпорації, вийшли на страйк, домагаючись підвишки платні. Страйк в зелізничій компанії „Леопольдін", також британської корпорації, продовжаєсь.

Цікавий страйк; робітники його виграли.

АМСТЕРДАМ, Ню Йорк, 23. марта. — Вчера покінчився тут страйк в ткацькім заводі Юліяна Кайзера і С-ки, що має свої варстати також в сусідних місцевостях Бруклин і Сидней. Страйк тривав повних десять місяців і робітники його виграли. Причиною страйку було те, що заряд не хотів видалити з праці одної женщини, котра спротивлялась вступити до робітничої юнії.

Злучені Держави хочуть зрівнати свою фльоту з англійською.

ВАШІНҐТОН, 23. марта. — В палаті послів внесено резолюцію, щоб асиґнувати 425,000.000 долярів правительству на дальшу будову воєнної фльоти.

Предсідатель парляментарної комісії для справ фльоти заявив, що в 1924 році Злучені Держави зрівнають свою воєнну фльоту з англійською. „В тім році — казав сей посол — Велика Британія буде мати 60 воєнних кораблів, Злучені Держави 47, Франція 26, Японія 15, а Італія 13. Підчас коли Англія буде мати більше кораблів, то наші будуть дорівнувати її кораблям силою".

Кумінс піде перший під молот робітничих голосів.

ВАШІНҐТОН, 24. марта. — Сенатор Кумінс, республіканин з Айови, є першим, проти котрого зорґанізоване робітництво поведе боротьбу при надходячих виборах.

Сенатор Кумінс був автором протистрайкового застереження в зелізничім проекті, котрий опісля зелізнича комісія парляменту виелімінувала. Зорґанізовані робітники переводять точний рекорд всіх послів, котрі є прихильниками або противниками робітництва. Перших будеться попирати при виборах, других будеться поборювати всіми способами.

Браєн бачить побіду прогібіції в цілім світі.

НЮ ЙОРК, 24. марта. — Вілліям Дженінгс Браєн, один з прогібіційних ветеранів у Злучених Державах, святкував тут свій 60-літний ювилей уродження. В часі обіду він виголосив промову до 600 зібраних приятелів, в якій висловив надію, що він доживе ще того щасливого року, коли на цілій земній кулі не буде ані одної коршми.

„Не лише ми, прогібіціоністи, задержимо те поле, яке здобули доси, — казав Браєн — але я, що обходжу тепер 60-літну річницю своїх уродин, сподіваюсь дожити ще того щасливого дня, коли в жадній цивілізованій державі на цілій земній кулі не буде ані одної коршми. Боротьба о прогібіцію була для мене найбільшою боротьбою в життю, і я гордий з того, що нам вдалося поконати найбільшого ворога чоловіка".

Про тих, що хочуть задержати пиво і легке вино, а виелімінувати горівку, Браєн казав: „Люди, що виховуються в пивяній фребліівці (кіндерґартен), йдуть опісля до горівчаних університетів. Найбільш руйнуючий вплив на життє держави робили бровари. І ми не дозволимо їм назад повернути. Бровари і горальні є спільниками в злочині, і булоб нелюдським розлучати їх при смерти".

Поляки закрали з Камінця 700,000.000 карбованців.

ВІДЕНЬ, 5. марта. — Зі Львова доносять, що польські власти забрали в Камінці 700,000.000 карбованців в паперових банкнотах. Державний банк опечатано, а державну друкарню, де друкувались українські гроші, польські військові власти замкнули.

СЕНАТОР ФРЕНС ПРЕДСКАЗУЄ НОВУ ПОЛІТИЧНУ ПАРТІЮ.

Нова партія зведе боротьбу проти прогібіції і за свободу слова та преси.

ВАШИНҐТОН, 22. марта. — Сенатор Френс, республіканин з Мериленду, остерігав нині в сенаті послів, що республіканські ліберали можуть створити нову політичну партію, яка почне боротьбу проти „бурбонської автократії" і за привернення особистої свободи.

Кладучи в свою основу уневажненнє державної прогібіції і шпиґунського акту, ліберали не мають причини вагатись звести боротьбу проти реакційних сил автократії і неамериканського бурбонізму.

„Демократична партія, — казав сенатор Френс — під автократичним проводом, звинула нечесно свій мудрий принцип про суверенність країв і без найменьших застережень передала президентови держави таку власть, яка подоптала державну конституцію і принцип свободи та зробила його найсильнійшим деспотом в світі".

Сенатор Френс, хоч сам республіканин, оскаржує свою партію, що й вона злучилась з бурбонами і піддержує автократію. Сенатор впрочім назвав обі партії, демократичну й республіканську, так старими, як старими є ті причини, з котрих вони зродились.

„Коли республіканська партія — казав дальше сенатор Френс — не переміниться в партію лібералізму і свободи, тоді без сумніву мусить повстати нова партія, партія ліберальна, що висказувалаб домагання міліонів Американців, котрі бажають привернення своїх свобід".

Сенатор Френс назвав прогібіцію неконституційною і уважає її замахом на особисту свободу чоловіка, бо її ухвалено тут тоді, коли чотири міліони горожан були на французькім фронті і воювали за свободу. Коли федеральний трибунал узнає прогібіцію конституційною, тоді ті чотири міліони горожан повинні рішучо домагатися її уневажнення.

Сенатор витичив для республіканської партії такі реформи, які требаб приняти в основу: 1. Спільна контроля зелізниць представниками капіталу, робітництва і держави під наглядом Міжкраєвої Торговельної Комісії; 2. Уневажненнє версальського договору і безпроволочне заключеннє мира з Німеччиною; 3. Пониженнє коштів життя; 4. Уневажненнє прогібіції; 5. Збудованнє найсильнійшої фльоти в світі; 6. Заведеннє рівноправности для женщин, введеннє буджетової системи, розвиненнє рільничого промислу, знесеннє діточої праці, пониженнє податків та ухваленнє відшкодовання для старих і нездібних до праці моряків.

Державна котроля угля покінчена.

ВАШІНҐТОН, 23. марта. — Президент Вілсон відкликав нині державну контролю над максимальною ціною мягкого угля. Дотичний розпорядок входить в життє з днем 1-го цьвітня б. р.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

КАЖЕ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ ТАКИ ПРИЗНАЮТЬ САМООЗНАЧЕННЄ НАРОДІВ.

Большевицький комісар Літвінов потішає свободою усі пограничні народи Росії.

ПАРИЖ, 23. марта. — Максим Літвінов, большевицький комісар на переговори з Англією ув Копенгазі, в розмові з кореспондентом париської ґазети „Пті Парізіен" заявив, що большевики хочуть мира з цілим світом за всяку ціну.

„Ми охочо дамо малим республікам кругом нас свободу рішати про таку форму правительства в себе, якої вони бажають — казав Літвінов. — Ми узнаємо право народів рішати про свою долю, але в заміну ми домагаємось подібного права і для нас.

„Ми хочемо, щоб всі инші держави оставили нас в спокою, щоб ми могли розвиватись. Коли ми осягнемо свою мету, тоді ми певні, що за нами підуть і прочі держави; колиж ми своєї мети не осягнемо, то всі тягарі понесемо ми самі. В кождому разі не бажаємо, щоб в наші внутрішні справи хто-небудь мішався.

„Коли инші держави заґарантують нам, що не будуть вести в нас інтервенції, тоді подібну ґарантію зложимо і ми иншим державам.

„В закордонній політиці ми не бажаємо жадних союзів, ані не думаємо атакувати другі держави. Ми розоружимось до точки остаточної самооборони. Ми є рішучі пацифисти і проти других боролись лише з конечности.

„Щодо економії, ми бажаємо привернення торговельних зносин з усіми державами. Европа потребує російського сирівця; Росія потребує европейської мануфактури.

„У вінансовій політиці ми готові признати всі російські довги і давні позички враз з відсотками.

„Одиноку військову небезпеку, що змушує нас держати армію, творить польський імперіялізм. Ми предкладаємо Польщі чесний мир, але ми не можемо згодитись, аби Польщі віддати російський нарід під претекстом оборони перед большевизмом. Наші сусіди, що не годяться приняти в себе большевизм, мають вільну руку оснувати свої республіки, котрі ми будемо шанувати. Але жадна держава не має права накладати дійсного протекторату на бувшу російську територію".

Союз Держав переняв нагляд над Вірменією.

ПАРИЖ, 23. марта. — Найвисша Рада в Лондоні постановила запропонувати независимій Вірменії протекцію з рук Союза Держав. Вірменія буде складатись з етноґрафічних земель Вірменів, однак не буде мати безпосередного доступу до моря. Для торговельних цілий буде уживати міждержавну пристань Батум.

ПЕРЕД НОВИМИ СУСПІЛЬНИМИ ПЕРЕВОРОТАМИ В ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.

Убийство посадника Корку; визов робітництва премієром і принятте робітниками визову.

ЛОНДОН, 23. марта.—Убийство посадника ірляндського міста Корку, що був діяльним членом партії шінфейнерів, вказує на те, що в Ірляндії заноситься на велику національну боротьбу між республіканцями і союзовцями. Шінфейнери приняли вістку про убийство їх визначного члена як знак, що їм треба готовитись до бою.

Ллойд Джордж, промовляючи недавно за порозумінням між коаліційністами і консерватистами, напад на робітництво, відгрожуючись йому, що поведе проти нього завзяту боротьбу при виборах. Робітничий провідник в парляменті заявив, що принимає визов Ллойд Джорджа і поробиться всякі кроки зі сторони робітників, аби напади премієра відбити. Робітники готовляться зібрати 2,000.000 фунтів стерлінгів на надходячу виборчу аґітацію.

Падеревскі в Римі.

РИМ, 2. марта. — Гнат Іван Падеревскі, бувший польський премієр, прибув до Риму і був принятий нині на авдієнцію папою Венедиктом. Падеревскі дякував папі за велику поміч, яку він дав для нової польської держави при її відбудові. Опісля Падеревскі мав довгу конференцію з папським секретаром закордонних справ Ґаспарим.

Битва Поляків з большевиками на українських землях.

ВАРШАВА, 23. марта. — На Поділлю большевики заатакували Новосинявку, Латичів і Новоконстантинів та фронт на полудневий захід від Деражні. Атаки попередили сильні артилерійні бої, а відтак стрілянина з машинових крісів. Села кругом Деражні міняли руки кілька разів. Битва, з котрої Поляки вийшли побідниками, тривала цілий день і цілу ніч.

Канада хоче мати свою фльоту.

Минулого четверга в доміniяльнім прляменті в Канаді предложений був рапорт британського адмірала Джеліка про потребу канадійської фльоти. В рапорті говориться, що в послідній війні британська фльота забезпечила собі вільне море, як також вратувала від руїни цілу цивілізацію. І коли Канада хоче — говориться там — кооперувати з головними маринарськими потребами імперії, вона мусить мати свою власну фльоту, яка складалась би з: — одного боєвого кружляка, двох легких кружляків, шістьох торпедовців, чотирох субмарин і двох суден до виловлювання мін. Будова поодиноких кораблів коштувалаб від пять до двайцять пять міліонів долярів.

ВПИСИ НА КООПЕРАТИВНИЙ КУРС В НЮ ЙОРКУ.

З початком місяця цьвітня розпічнеться **ТРЕТИЙ КООПЕРАТИВНИЙ КУРС В НЮ ЙОРКУ.**

Наука буде тривати через три місяці вечерами в днях, означених в порозумінню з учасниками.

Плян науки буде обіймати слідуючі предмети:

Діло- і книговодство в спілках кредитових (позичково-щадничих): Точне веденнє головних і побічних книг; укладаннє сирих і річних білянсів; устрій кредитових спілок.

Діло- і книговодство в спілках торговельних (дрібної продажі): Точне веденнє головних і побічних книг; веденнє контролї; укладання сирих і річних білянсів; устрій торговельних спілок дрібної продажі.

Наука рахунків: Чотири ділання рахункової числами десяточними і дробами; обчислюваннє відсотків і прочі рахунки, входячі в обсяг книговодства в кредитових і торговельних спілках.

Наука кооперації: Ціль і задача кооперації; головні основи хліборобської і робітничої кооперації; стан кооперативного руху в теперішних часах.

Як се вказує плян науки, головною задачею курсу є не лише познакомитися з високою ідеєю кооперації, але також набрати практичного вишколення в діло- і книго-водстві кредитових і торговельних спілок. Передівсім під теперішну пору наш нарід потребує як найбільше фахових сил на полю кооперації. Від скількости і якости тих сил буде залежати економічне піднесенне нашого народа.

Виклади будуть відбуватися в українській мові. Курс є призначений передівсім для тих, які думають небавом вернути до рідного краю і посвятитися кооперативній праці.

Всякі близші інформації уділяється при вписі. До вписів треба зголошуватися:

„СІЧОВИЙ БАЗАР", 34 East 7th Street.

Богдан Дуткевич,
управитель кооперативного курсу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

З Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ДО АМЕРИКАНСЬКИХ І КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Поклик Українського Жіночого Комітету помочі жертвам війни у Відні в справі помочі хорим і голодним на Україні, а зокрема на Галицькій Україні.

Минуло вже пять літ від хвилі, коли розшалілась в Европі світова війна, несучи скрізь знищеннє і руїну. На заході Европи замовкли вже гармати і пригасла воєнна пожежа, а із згарищ і руїн починає поволи відроджуватись нове життє і можна мати надію, що там за короткий час людство заживе справді серед мирних відносин. Не так воно на сході Европи. Там побіч клясової війни, ведеться заострена національна боротьба. І так, Україна являється від пяти літ ще й тепер ареною кровавих подій.

Мировий договір в Сен Жермен не приніс мира Україні; не вплинув на заведеннє нормальних відносин ні в східній ні в західній її области. Поруч кровавої війни, яка шаліє майже на всіх просторах України, нищать її ще й страшні епідемічні недуги.

Ширяться вони на Україні в нечуваних досі розмірах. Для ілюстрації вистарчить навести кілька чисел із звіту члена Інтернаціонального Червоного Хреста майора Ледерея (Lederray). І так в жовтні, 1919, 30% в українській армії було хорих пятнистим тифом, а 90% поворотним тифом.

Та не тільки армія але й цивільне населеннє діткнене сим лихом в небувалій досі степені. Так приміром у подільській губернії, яка числить близько 4½ міліона мешканців, в жовтні захоріло пятнистим тифом 60.000 мешканців а 80.000 тифом поворотним.

Сі цифри говорять вже аж надто богато про себе, а численність занедужань не тільки не зменьшається, а противно, росте з кождим місяцем. Не треба забувати, що кромі двох висше наведених недуг лютує там також червінка, черевний тиф і холера з дуже високою смертностю (при послідній недузі доходить вона 58%).

В Галичині епідемія поширюється також нечувано. За час від 1. падолиста до 6. грудня, 1919, як се видко з урядових повідомлень, начислено там 22.583 случаїв пятнистого тифу. Не можна дивуватись, що при таких відносинах часто можна подибати опустілі оселі і хати, яких всі мешканці повмирали. Ті, що осталися ще при життю, не всилі боротися з лихом. Боротьбу утруднює і робить прямо неможливою брак санітарного персоналу, якого 20% впало жертвою епідемії, а також і недостача санітарного матеріялу, замала скількість шпиталів, дезинфекційних заведень, біля і ліків.

На такий стан зложилось богато причин, а між ними і ті:

1. Україна, а особливо західна її частина були весь час тереном війни. Перемарші війск і безнастанні реквізиції зруйнували край цілковито.

2. В богато околицях понищені і попалені цілі села, так що людність мусить жити в землянках, або в останках стрілецьких ровів.

3. За послідний рік рух вертаючихся з полону, — зі сходу на захід і з заходу на схід — ішов у великій мірі через Східну Галичину й Україну. Се причинилось дуже богато до поширення епідемії.

4. В Галичині численні табори безвинно інтернованих польскою владою цивільних і військово полонених Українців, є також одним із страшних розсадників епідемічних недуг. Табори сі під кождим оглядом уладжені низше культурних вимог із за браку біля і нечистоти, при рівночаснім браку дезинфекційних средств, причиняються до сього, що серед жителів їх ширяться ріжного рода пошести.

5. Безоглядні реквізиції поживи, переводжені ворожими військами; неможливість оброблення всеї землі ізза воєнних подій; лихі врожаї посліднього літа, довели населеннє до крайної нужди, ставляючи перед ним марево голоду, а тимсамим утруднюючи боротьбу з пошестями, обезсиленим і лихо відживленим організмом.

Шпиталі, яких є дуже мало, не можуть помістити всіх хорих, а і тим котрих приміщують, не можуть дати найпростійшої лікарської помочі. Вистарчить сказати, що ізза браку відповідного шпитального матеріялу хорі в шпиталях лежать на голих дошках, часто без накривал і без біля. Ті шпиталі призначені передівсім для військових, військово-полонених і політично інтернованих. Цивільне населеннє не має і сього. Не має ні шпиталів, ні лікарів (один лікар припадає на 20 до 30.000 мешканців), ні ліків, ні одежі, ні обуви, ні найпотрібніиших предметів щоденного ужитку.

Треба при кінці ще додати, що цілий край є одним великим побоєвищем, по якому блукають сотки бездомних калік та інвалідів і осиротілих, — без ніякої опіки покинених дітий. Захисти, які істнують для дітий, переповнені і не всилі ні нагодувати ні одягнути своїх вихованців.

Страшні санітарні й економічні відносини у Східній Галичині і на Україні, вимагають помочі цілого культурного світа, бо обезсилений і знищений край не має сили боротися з ними.

Стидом і ганьбою для цілого людства було-б дивитись байдужно на повільну смерть і загладу соток тисячів безпомічних людий.

Ми жінки українського народу, діткненого тим страшним горем, не сміємо мовчати, коли гинуть наші діти, брати, чоловіки, батьки. Нашим святим обовязком супроти нашого народу і супроти всього людства є шукати і добути помочі.

Звертаємось отже до Вас, материй, жінок, дочок всіх народів, яким не чуже терпіннє, із горячим зазивом о несеннє помочі прибитій сим страшним горем країні. Маємо повну надію, що поклик наш не перейде без відгомону, а знайде у Вас зрозуміннє.

Кождий шпиталь, заснований для поборювання епідемії, при помочі тих средств, які має до розпорядимости Ваш край; кождий присланий для неодягнених хорих десяток біля; кожда пара одягу і черевиків для дрожачих із холоду босих дітий, стріне заслужене признаннє.

Кожда найменьша „вдовина лепта" причиниться до облекшення безнадійного становища нещасних жертв теперішнього лихоліття і стріне щиру дяку зі сторони цілого скатованого українського народу.

По близші інформації прохаємо звертатись до Українського Жіночого Комітету для несення помочі жертвам війни на адресу:

Ukrainisches Frauenhilfskomitee fuer Kriegsopfer, Vienna (Wien) VIII, Langegasse 5, Austria, Europe.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ КОМІТЕТ ПОМОЧІ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ У ВІДНІ:

Олена Левицька.

Другі українські часописи в Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії проситься о поміщеннє сього поклику.

ДР. НАЗАРУК ПРО ПЕТРУШЕВИЧА І ПЕТЛЮРУ.

(З книжки д-ра Осипа Назарука п. з. „На Великій Україні").

Галицький Уряд представити легко. Його становила одна особа — **Др. Евген Петрушевич.** Уроженець старого українського міста Буська (над Бугом, в Галичині), літ 57; сивіючий уже чоловік, але добре законсервований. Мав скінчену клясичну гімназію, університет, однорічну військову школу; був довго послом до сойму і парляменту; з фаху юрист. Форми поведення елеґантні, европейські, почуттє відповідальности велике; активність з природи й культури (старий священичий рід, що видав великих, спокійних працьовників) досить слаба, але витривала. Етика висока. Чудово надавався би на президента республіки в мирних часах та упорядкованих відносинах.

* * *

Придніпрянський уряд представити тяжко. Складався він з Ради Міністрів і з Директорії (але вже без Винниченка й Андрієвського). В склад Директорії входило трох людий: Петлюра, бувший с. д., Швець, с. р. і Макаренко, представник зелізничників ,безпартійний. Властиво диктатором Директорії був **Семен Петлюра,** що не церемонився з товаришами по відході Винниченка (до того часу Винниченко мав абсолютну перевагу над ним). Петлюра, літ около 38, сухий, середного росту, з вигляду симпатичний; освіта: якийсь російський духовний семинар і короткий час фільософічного факультету у Львові яко надзвичайний слухач; в правильному війску яко боєвий старшина ніколи не служив. Робив усе враженнє чоловіка слабого, але на ґріш не лакомого. Говорив без запалу і неясно, — як дипльомат старої школи. Від часу, як я з ним розстався на університеті аж до часу стрічі з початку повстання знав я замало його розвиток, щоб судити, чи спосіб його говорення був наслідком слабого знання чи обережности. В часі війни, а саме з початком 1915 р., коли я був у Стокгольмі, висланий туди, інформувати скандинавську пресу „Союзом визволення України", скомунікувався я з ним листовно (він був тоді в Москві, здається при цензурі листів, або при постачанню) й одержав від нього досить великий лист. З нього було видно, що Петлюра був тоді проти німецької орієнтації (лист сей прислав я „Союзови" і він буде в його архіві). Вже тоді підчеркував Петлюра, що між українським народом по обох боках Збруча є прірва. До Галичан відносився все якось невиразно, імлисто. І не закидав їм нічого (як се робив Винниченко) і ні любив їх ані не любив. Сильної індівідуальности не було в ньому чути; бодай я не відчував її ніколи. Спори закінчував усмішкою, яка вказувала на недостачу арґументів. Особливо супроти Винниченка він їх не мав і як був противної думки, то говорив: „Військо так хоче". Арґументація його в ріжних дискусіях була все слаба, непереконуюча. Але в українську справу вірив, навіть тоді, коли все валилось і коли всі тратили віру. В кождій його бесіді без виїмки приходили слова: „Я певний, я глибоко переконаний в сьому" і т. д. І та віра, якої він, зрештою, зарґументувати не вмів, була найлучшим у нього. Найгіршим його блудом вважаю те, що сильно любив „прийдіте поклонімся". Через се відтручував від себе всякі твердші характери, яким через уста не переходив титул „Батьку!" Згодом усунулися з його окруження майже всі люди з розумом і самопошаною. Осталось при ньому двох-трох людий, з якими можна було говорити. Але й вони ледви видержували в тій атмосфері. Про се знаю від одного з них, який жалувався мені на се богато разів, причім я все наклонював його, щоб держався, доки може. Решта окруження Петлюри почала діставати якогось преторіянсько-цезаристичного завороту голови до тої міри, що неприємно було говорити з ними, тим більше, що були се люди переважно з малою освітою й величезною зарозумілостю; якісь квадратові манекінові лоби, до яких шкода було кождого слова. Переконати їх в чімнебудь було трудно, а як навіть удалось се комусь, то все одно: нічого путнього вони не всилі були виконати.

З Канади належить висилати гроші на передплату „Свободи" лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

ДО УПАДКУ ОТАМАНЩИНИ НА УКРАЇНІ.

Українські ґазети в старому краю зачинають тепер, по розпаді правительства Петлюри і виїзді до Варшави, призадумуватись критично над причинами упадку отаманщини Петлюри.

Причин упадку, безперечно, було богато. Найважнійшими були наїзди Москалів і Ляхів на українські землі, але теж неменьше важними були внутрішні недомагання в цілому будівництві державному, в правлінню й у войованню за правительства Петлюри, яке називано Директорією а яке в суті річи опиралось на одній особі отамана Петлюри і тому слушно було назване Володимиром Винниченком — отаманщиною. Иншою ще причиною було те, що ся отаманщина не вміла найти спільних доріг боротьби і праці для одної республіки Придніпрянців з Галичанами.

Сі недомагання внутрішні прискорили катастрофу, яка прийшла з ворожим наїздом із вні, а на якої відпертє не було внутрішньої сили.

Впало велике нещастє на Україну, одначе воно не вічне. **Воно скоро скінчиться, як Українці пізнають свої промахи і не будуть їх повторяти.**

Длятого критика, остра критика й осуд того, що було зле і що спричинило катастрофу, є не лише потрібна, але й корисна і навіть конечна, коли мається направити зло і коли хочеться його оминути на будуче.

В такій критиці треба сказати всю правду щиро і ясно.

Се власне зачалось тепер у старому краю. Наші земляки пізнають промахи з недавнього минулого і піддають їх критиці перед загалом в ґазетах, аби він бачив їх і видав свій суд справедливий, а на будуче здоровою і розумною публичною опінією охоронив свій край перед нещастями.

Такі критичні голоси від пори до часу будемо теж подавати у нашій часописі, аби і загал американських Українців, котрий також брав і буде брати участь в будівництві Української Народньої Республіки, виробив собі ясний і здоровий погляд про те що недавно творилось на землях України, і про се, як треба взятись до діла тепер і в найблизшій будучині.

Сьоогдня подаємо яко один з голосів в дискусії статтю львівського дневника „Громадська Думка" (котра виходить на місце забороненого Ляхами „Діла") з дня 23. лютого с. р.

Та стаття звучить:

Від отаманщини до парляментаризму.

Здається, зближаємося до кінця одної доби сучасної історії України, що носить романтичну назву: **Отаманщина.** В сьому мілітарно-політичному романтизмі є богато признак середньовічного і лицарства і лінтяйства. Не говоримо вже про самочинних отаманів, про ті завадіяцькі натури, готові кождої хвилі стати на прю, з ким захочете, здецидовані жити по свому вдовіль і вмерти без ляку, з насміхом або проклоном на устах. Не згадуємо тих новітніх відтворців давнього козацтва, трийцятилітніх „батьків" меньших і більших партизантських відділів, а то й невеличких армій на широких степах України. Не розглядаємо матеріяльних і духових засобів їх курінів і полків; не тикаємо їх ідеольоґії, котра одвітно до обставин може бути ріжна, як ріжний є напрям вітру на українських степах. Маємо на думці самого головного отамана Петлюру і ті вартости, які замикає собою доба його неназваного гетьманства.

Якнебудь будемо дивитись на особу головного отамана, із справжньою чи тільки чуттєвою симпатією, то не дасться заперечити, що його виступ припав на вельми тяжкий і переломовий час. Найострійший критик все мусить мати на увазі обставину, що Хмельницькі і Наполеони трапляються дуже рідко. Промінистість їх особовости, навіть мимо траґічного кінця кидає свою світляну тінь на цілі покоління, на цілі століття. Инші, до котрих безумовно треба причислити і нашого головного отамана, се метеори, що розсвітлюють кервавою загравою мерехтяче небо України, щоби знову зануритись у темярву чорної буденщини.

Скільки ясности і світла обливало цілу Україну, коли „батько" Петлюра підняв народню масу; прогнав Скоропадського і Німців та на площі св. Софії під маяннем синьо-жовтих прапорів знову проголосив власть народу, повне народоправство. Та доля його не милувала. І зовнішні і внутрішні відносини і хитка політика супроти внутрішніх і зовнішніх воротів не сприяли утвердженню народовластя. Маніфестаційне зібраннє в Києві, що його шумно названо „Трудовим Конгресом", теж не причинилось до зрівноваження розбіжних громадських струй і напрямків; ані не пірвало мас на тривку оборону загроженої Батьківщини. Крім того і всевладна антанта, маючи на меті перш усього жорстоко розправитись із зненавидженою Німеччиною, оставила Схід Европи на його власну долю.

З того часу промінна зоря на чолі головного отамана почала меркнути. Ще раз зажевріла, як українські війска на кілька годин вступили в столицю України — Київ, — **щоби остаточно погаснути в каменецькій катастрофі і її варшавських відгуках.**

Народній герой, котрого з вибухом повстання селяни намагались „вибрати гетьманом"; що на протязі революції здобув собі найбільш гомінку популярність із всіх провідних індивідуальностий; що в народній леґенді перетворився в невмирущого лицаря, непоборного характерника, якого не ймається ні куля, ні огонь, ні підступи, ні заговори. Найкрасше говорить про се добре зорґанізована і широко закроєна афера Оскілка, яку Петлюра зліквідував на протязі кількох годин.

Що вратував головний отаман із своєї великої доби новітньої України? Не скінчив він траґічно, не вкоронував своєї ідеї — боротьби проти Московщини у всіх формах — ані великим історичним жестом, ані болючою особистою траґедією. Мимо пошани, яку маємо до його особи, мусимо сказати без обиняків: **З ролі всенароднього героя він, без сумніву мимовільно, зійшов на круті і безвиглядні стежки новітнього... Тетері.**

Отаманщина, представлена як форма влади, представлена особою Петлюри, се обмежена кабінетом, зглядно кермуючою в даний момент партією — **мілітарна диктатура.** Опиралась вона на хитких і непевних елементах у військовій орґанізації. **Побіч високо ідейних людий і щирих Українців були там і масковані Денікінці, і закаптурені большевики, що вступали в армію Директорії, красше кажучи, в армію Петлюри з виразним наміром провокації і підривання основ державного будівництва. Сьогодня — се не тайна. Через те й кожда рішуча хвиля замісць сподіваної побіди приносила невідкличне пораженнє... До того-ж мимо позірної щирости диктаторська влада була нерішуча, неціпка, неоднородна.**

ЖИТТЄПИС

ПОК. О. НИЖАНКОВСЬКОГО.

Хто би мав життєпис і портрет покійного Остапа Нижанковського, замордованого торік ляцькими наїзниками в Стрию, зволить прислати до Канцелярії У. Н. Комітету в Ню Йорку на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE of U. S.
30 E. Seventh St., New York, N. Y.

БУДЕ ЦІКАВА КНИГА.

Хвилі останніх шести літ, які пережив український нарід Галичини, се найстрашнійші у його терпінню і лихоліттю, а найвеличнійші у його підемі до волі, які він пережив протягом цілого півтисячеліття.

Описати сей час на Галицькій Україні не сила одному чоловікови. Треба більше людий і більше праці, аби як слід описати се, що пережили міліони. А описати треба, бо се буде історія страшної бурі, яку перейшла Галицька Україна за час великої світової війни, а яка доселі не скінчилася ще для сього нещасного краю польської неволі. Ся історія буде давати науку і національне та політичне вихованнє молодому поколінню народу нападеної республіки Галицької України, якому судилося здобути, довершити й укріпити ту волю, котрої сьогодня не змогли ще оборонити його батьки.

Маючи се на увазі, львівське товариство **„Просвіта"** оголосило конкурс на списаннє споминів із шести літ лихоліття і боротьби українського народу Галичини. В сьому конкурсі візьме участь богато галицьких Українців і Українок. Товариство „Просвіта" оголосило нагороду за праці, але вони зладять спомини не так для нагороди як для загальної справи народньої, для великої ідеї визволення Галицької України з ляцького наїзду.

Українці американські також можуть причинитись споминами переживань українських громад в Злучених Державах і в Канаді в часі шестилітньої бурі в їх рідному краю в Европі.

По правді їх спомини не такі важні як старокраєві, але що й вони є значною частиною Галицької України, то для цілости буде цікаво знати і те, що переживали українські громади за морем, на континенті американському.

Длятого ми понизше подаємо сей конкурс львівської **„Просвіти"** під увагу нашого загалу в Америці, додаючи притім, що **американські Українці не повинні числити на грошеву запомогу від нашої „Просвіти"** у Львові. Вона сьогодня бідна в нашому бідному краю і не може платити долярами до Америки. **Навпаки, Українці в Злучених Державах і в Канаді повинні показати, як високо вони цінять сю працю, зачату „Просвітою", і повинні післати на неї свою грошеву поміч.** Кого лише стати, повинен післати на сю ціль і инші видання „Просвіти" кілька або кількадесять долярів.

Конкурс „Просвіти" звучить:

КОНКУРС.

Вже від довшого часу читаємо поклики й заохоту в наших щоденних політичних часописях писати історію перебутих і пережитих днів в якімось селі або якійсь місцевости. Таку історію може написати і навіть повинен написати той, хто був сам очевидцем і свідком подій. Чим скорше заберемось до такого діла, тим більше збережемо памяти про минуле. Відкладати справу — значить забути много цікавих і важних подробиць.

Історія недавно минулих днів, від 1914 р. починаючи, — має відноситись до кождого села, міста й місточка Західної Области України. В ній належить докладно змалювати стан, який був в місцевости **перед війною;** які були товариства; яке майно посідали; які власні доми мали вони, котрі люди (по імени) брали участь в культурному, просвітному й економічному життю місцевости; кілько членів числили товариства. Потім наступить точний і правдивий опис **подій з перших днів війни.** Тут важними будуть всі арештовання, засуди, вивезення наших людий австрійсько-краєвими властями. Не забути згадати, хто був причиною арештовання і доносів. Вже в серпни і вересни, 1914, запанувала у нас жорстока **окупація.** Її відношеннє до українського життя було дуже вороже. Потерпіли найбільше на тім наші культурні і просвітні інституції; потерпіли свідомі люди. Що з ними зроблено; які жертви понесли вони на здоровлю, майні, а навіть життю, — отсе важне знати нам і грядучим поколінням. Не поминути притім і обставин, серед яких потерпіли вони шкоди; описати точно, хто був, і що було причиною їх смерти. Відтак переживаємо **поворот австрійських війск** і краєвих властий. Власти і війска бушували у нас як у ворожому краю. Не пошановано нікого і нічого. Нехай не бракне описів битв при вході, зглядно відступі війск. Відтак **перші проби відбудови й віднови життя,** представлені як найточнійше, дадуть нам образ нашої жизненности, нашої охоти направити лихі наслідки війни.

Одначе найважнійшими будуть для нас **точні описи останніх днів перед розпадом австрійської держави і слідуючі опісля події. Великанський зрив народу до незалежности. Наша держава. Всі події із даної місцевости.** А будуть вони ріжнородні.

В одних сторонах краю тривали незабутні дні тільки короткий час. Деинде довше. Не пропустити ні найменьшої подробиці. Описати кожде геройство і назвати героїв. Кожду жертву з народу — без огляду на причини — (смерть, рани в бою, кари, засуди, морди, пошести). Змалювати і довести історію до найновійших днів.

Коли автор брав сам визначну участь в подіях, нехай подасть про себе все, що зробив; де і в якому характері виступав.

Взиваємо також до опису долі **наших людий в полонах і на еміґрації.** Знаємо, що люди наші в часі війни були розкинені по цілому світі. Що вони зазнали; що пізнали і чого навчились.

Вага історичних дневників і споминів того рода незвичайно велика. Як сам зрив народу зі всіми своїми наслідками створив з нас державний нарід, так всі ті спомини будуть і остануть богатим невичерпаним огнем, що горіти-ме ясною поломінню і гріти-ме нас самих і наших дітий і їх нащадків так довго, як довго тільки гомоніти-ме живе українське слово.

Тому не вільно нам під загрозою великих моральних втрат занедбати того обовязку. А щоби дійсно заохотити увесь наш загал до списування історії недавнього минулого і так придбати історію кождого села, міста й місточка, **Головний Виділ Товариства „Просвіта" розписує конкурс і призначує як нагороду за найгарнійше і бездоганне написанне споминів 20.000 К. Дальше за гарно написані спомини визначує дві нагороди по 10.000 К, чотири нагороди по 5.000 К. а десять по 2.000 К і двайцять по 1.000 корон.**

Видавнича Комісія Тов. „Просвіта" рішати-ме, а рішенне затвердить Головний Виділ.

Писати лише на одній стороні. Реченець до 31. серпня, 1920.

Головний Виділ застерігає собі право найвисші нагороди розділити на меньші, як надіслані спомини не відповідати-муть умовам конкурсу.

Написані спомини не пересилати почтою, але передати до Головного Виділу Товариства „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10, II. пов., або особисто, або за посередництвом других осіб.

У Львові, 20. лютого, 1920.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА":

І. Кивелюк, голова. **Др. І. Брик,** секретар.

ЗА ВИДАВНИЧУ КОМІСІЮ ТОВ. „ПРОСВІТА":

Др. І. Раковський, голова. **В. Радзикевич,** секретар

ЧОМУ

не хочете помогти українським дітям на Галицькій Україні удержати свою ґазетку?

Чому Ви ще не вислали 1 доляра річної передплати на ґазетку „Світ Дитини" у Львові?

Як вишлете 1 доляра, то і Ваші діти в Америці мати-муть рідну ґазету і їх бідні браття і сестри в Галицькій Україні удержать свою ґазетку в теперішню тяжку хвилю.

Можете післати ще одного доляра, або більше, на пресовий фонд ґазетки „Світ Дитини".

Посилки адресуйте так:

Михайло Тарайько, Львів, ул. Зімовича, ч. 3, Galicia, Europe.

Або посилайте через:

American-Ukrainian Exchange, Inc.,
30. E. Seventh St., New York, N. Y.

З ТЕРПІНЬ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬСЬКИМ НАЇЗДОМ.

З причини тяжкої хороби в родині дістав о. Онишкевич 27. грудня, 1919, „урльоп" до дому. Саме тоді урядувала на Домбю звільняюча комісія. О. Онишкевича не звільнено, але D. O. G. продовжила йому урльоп. Коли вертався з урльопу, видав у Львові лучний офіцир гр. Розтворовський конвоюючому о. Онишкевича жандармови службову карту, що о. Онишкевича звільнено з інтернованя ,а конфіновано дома в Купновичах. Та 15. с. м. прийшов приказ до староства в Рудках відставити о. Онишкевича на Домбє. Хотяй його жена від двох тижнів хора на пятнистий тиф, староство в Рудках не узглянило сього і приказало поліції відтранспортувати о. Онишкевича на Домбє. О. Онишкевичеви закидають, що був послом до парляменту, членом Української Національної Ради і „пршевудцом" Українців в повіті. Жадного доходження проти нього не було. От так виглядає ославлена амнестія інтернованих!...

ВІСТИ З ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

СТАНИСЛАВІВ.

Епідемія тифу. — Міські фінанси.

Епідемія тифу в Станиславові й повіті панує далі. Треба одначе признати, що в останніх тижнях його силу по части зломано. Нема вже випадків масових занедужань.

Фінанси нашого міста в дуже критичному стані. Урядники ще досі не дістали платні за лютий. Нужда загалом страшна і через те велике негодуваннє серед населення.

СЕЛО ДМИТРОВИЧІ, повіт Ярослав.

Українська школа.

З тяжким трудом вдалося відкрити в нашому селі школу. Село наше наскрізь українське, живе тут тільки один Поляк.

Коли вже школу завязано, приїхала з Ярославля учителька Добжанська. Вона зараз зачала заводити свої порядки. Хоч діти розуміють тільки по українськи, вона говорить і вчить їх по польськи, а навіть вимагає, щоби вони молилися по польськи і забороняє їм молитися по українськи. Діти плачуть і не хочуть ходити до школи. Можеби власти занялися сею ревною пропаґаторкою польськости та повчили її як має сповняти свої обовязки в українському селі. Кт.

Гуцульщина гине з голоду!

Апровізаційні та санітарні відносини в сій гарній закутині нашої землі незвичайно важкі. Сміло можна сказати, що ціла Гуцульщина примирає голодом. Тиф і червінка десяткують збідніле населеннє, яке навіть в мирних часах не могло виживитися з карловатих гірських закутин. Поміч сейчас необхідна. Голод та епідемії забирають щоденно сотки жертв. В деяких околицях вимирають цілі родини.

Усуненне української мови зі шкіл.

В цілому теребовельському повіті перемінено українську викладову мову на польську, так що тепер нема ні одної української школи. Навіть в ґімназії не викладають української мови як надобовязкового предмету. В повіті досить українських учителів, та всі вони звільнені і даремно дожидають покликання до служби.

Кольонізують польськими хлопами також українську Волинь.

Ґазета для польських селян „Пяст" оголошує: Парцеляція. В ковельськім повіті 100 парцель по 30 моргів, в тім 10 ріллі, 10 пасовиск, 10 луки по части з деревом. Копійка в місци. Ціна около 800 марок за морг. Письменні зголошення до канцелярії дібр А. і М. Бохеньских, Львів, ул. Коперника 38.

З ПОЛЬЩІ.

Польська фльота.

Польський уряд купив 190 здемобілізованих англійських кораблів. Для справ польської фльоти ухвалено в соймі утворити спеціяльну соймову морську комісію, та будову морського порту на лівому березі Висли в поморській провінції.

В справі засівів піль,

що лежать облогом в Польщи, порішено віддати її до успішного поладнання комісії. В Польщи лежить облогом 6 мілїонів моргів землі, а щоби урухомити рільну продукцію, треба на початок, що найменьше мілїярд марок.

Страйк пекарів у Варшаві.

У Варшаві вибух страйк пекарів. На 43 пекарень страйкує 36.

Комісія для справи мира.

В звязи із большевицькими мировими предложеннями утворилася спеціяльна мирова комісія в міністерстві закордонних справ, під проводом Патека.

РІЧНИЙ ЗЇЗД У. Н. КОМІТЕТУ.

(Протокол з Річного Зїзду Українського Народнього Комітету в Злучених Державах, що відбувся в днях 15. і 16. січня с. р., в готелі Пенсилвенія в Ню Йорку).

(11)

(Продовження).

Резолюції що до політичної акції.

Політика зглядом старого краю:

1. Маючи на увазі факт, що Українці в Америці — як горожани так і імігранти — се складова часть населення Злучених Держав і тимсамим зобовязана до горожанської льояльности законам Америки, Річний Зїзд У. Н. Комітету одобрює дотеперішні способи політичної діяльности Українського Народнього Комітету в справах, що дотичать добра Українців у старому краю; рівночасно припоручує Зїзд У. Н. Комітетови придержуватись такихсамих вітичних ліній і в будучій політиці в справах України.

Внутрішня політика.

2. Зважививши що значіннє української іміграції в Америці може скріпитись лише через всесторонний розвиток фізичних та умових сил, Зїзд припоручає У. Н. Комітетови порозумітися з відповідними чинниками і з ними спільно занятись пляновим переведеннєм просвітної, руханкової та економічної організації, в той спосіб, щоб вони обняли по можности весь загал іміграції.

3. Щоби праця загалу української іміграції була як найвидатнійшою, Зїзд вважає за конечне переведенне взірцевої організації місцевих У. Н. Комітетів, котрі би під проводом Головної Управи У. Н. Комітету занялись переведеннєм в діло політичних, просвітних та економічних плянів, які колинебудь прийдуть на денний порядок. (Оплески).

Д. М. Райт представляє д-ра Орланда Дакера, генерального секретаря Середньо-Европейської Унії у Вашінгтоні.

Др. Орландо Дакер каже (по англійськи), що знає з достовірного жерела, що у Вашінгтоні є в офіціяльних кругах переконаннє, що конче треба признати незавиcимість України. Одначе з другої сторони дуже сумно, каже, йому перед Зїздом ствердити, що Українці мають дуже богато ворогів і то не тільки чужих але також і своїх. Поправді, то не лучше і з другими націями, які осягнули або стремлять до незавиcимости, але таких ворогів треба зборювати і вистерігатись. Одиноким способом до поборювання всіх ворогів є єдність і солідарність. Коли ми злучимось разом самі між собою; коли будемо йти рука в руку з нашими приятелями, то з певностю виборемо незавиcимість. Як треба пильнувати справ у Вашінгтоні, нехай послужить отсей малий факт. Недавно я переконав одного впливового конгресмена, який предкладав в палаті послів Конгресу проєкт закона, щоби часописи в Злучених Державах могли бути друковані тільки в англійській мові. Сказав я йому коротко: Як би Ви себе почували, колиб Вам заборонено в якійсь чужій державі видавати часопись у Вашій рідній мові?! Розуміється, що він вкінці під впливом нашої Унії відступив від свого наміру. Притім дуже мені мило поділитися із Зїздом вісткою, що небаром має бути внесена пропозиція, щоби Злучені Держави признали Україну незалежною республікою в її етнографічних границях. І тому нам треба, каже др. Дакер, бути добрими політиками, особливо під теперішню хвилю. Сій задачі покищо старається відповісти Середньо-Европейська Унія, яка є Вашою унією, бо Ви займаєте в ній такесаме місце як і другі народи. (Оплески).

Пополудневе засіданнє.

Д. Семен Ядловський реферує про Український Банк в Злучених Державах. Економічна сторона життя Українців в Америці стоїть досить позаду. Дотепер не було спромоги створити фінансову інституцію. Як зачуваємо, по всій соборній Україні закладають тепер кооперативи, а між ними і банки. Зноваж, з другої сторони, знаємо теж на певно, що Україна, бодай покищо, буде потребувати американських продуктів. Тому першим патріотичним обовязком американських Українців є тепер співділати зі старим краєм в його фінансових і всякихсових і всяких економічних потребах в Америці. А коли ми сього не зробимо, то се річи не змінить, бо зроблять се чужі. Українці не повинні всюди тільки давати нагоду другим народностям користати, а самі стояти осторонь і тільки вижидати. Тепер конче потрібна українська фінансова інституція в Злучених Державах. Коли заберемось до праці гаразд, то можна сподіватись, що в короткому часі американські Українці увійдуть в економічні зносини з Україною. По фінансовій здібности міряє світ вартість даної нації. Доси під тим зглядом були ріжні пропозиції і пляни. Коли думка дозріла до того, що можна було поставити її перед ширший загал, прийшли ми до переконання, що найлучше було би оснувати тростову компанію, яка би найбільше відповідала кооперативній системі. Приватний банк може заснувати хтонебудь і то з меньшим капіталом, однак се річ непрактична, бо не була би се інституція народня і ширші маси народу не могли би взяти в ній ширшої участи. Тому пожаданим було би, щоби Зїзд сю справу порішив, або поручив комусь виготовити повний плян переведення того так важного діла. Дотепер ми вивідувались про се в ріжних експертів і практиків, котрі з початку впровадили-б Українців у веденнє такої великої фінансової інституції, а потім, коли Українці спроможуться на свої сили, то вже попровадять самі. Тепер слід подумати над зібраннем гроша для інвестовання на заснованнє банку, якого потребує весь український загал в Америці, а безперечно не меньше буде потребувати також і Україна.

Др. Семен Демидчук реферує на тему просвітню. Просвітня діяльність мусить іти відповідно до того, що ми нею хочемо осягнути. Тому що в нас тепер на думці створеннє української держави на українській землі, то головно нам належить подбати про достарченнє Україні творчих сил на усіх полях народнього життя. Значить, не є нашою цілию зачинати від елементарного (початкового) образовання дітий але від підготовки й організації вже хоч яко-тако образованих людий. Маємо на думці: а) Студентів, що приїхали з краю; б) студентів що вже тутки вступили на університет; в) кандидатів на студентів, що покінчили початкові школи і середні школи. Треба перевести їх статистику і поклясифікувати, хто до чого надається. В той спосіб може хоч будемо знати наші сили, якими ми можемо орудувати для назначеної цілі.

Чого Україна найбільше потребує?

1. Учителів, — але їх ми не дамо кромі учителів англійської мови.
2. Промисловців — до ведения промислу; сих ми можемо тут підготовити.
3. Інжинірів — до гірництва, зелізниць та будови доріг.
4. Машиністів і механіків а) з висшим технічним образованием б) з нижчим образованием.
5. Купців та організаторів купецьких підприємств.
6. Накопець, фахових робітників у всіляких заводах та копальнях.

Всі ті вичислені роди фахових сил можемо тутки підготовити в короткім часі, бо матеріял вже є.

Кромі сього конечне є освідомлення мас щодо будучого ладу на Україні, щоби весь загал був політично зрілий і свідомий того, чого він хоче. Мало хто знає, що на Україні принято соціялізацію землі та важнійших підприємств. Значить: земля для селян, фабрики для робітників, копальні, ліси і деякі галузи підприємстві для усього народу яко державний монополь, — а се зменьшить податки.

Нехай кождий наш чоловік знає, що він має домагатись на Вкраїні щоб він почувався не рабом але горожанином. В ціли такого поширення суспільних наук треба висилати наукових лекторів до наших кольоній, а в більших центрах (Ню Йорк, Филаделфія, Шікаго), уладжувати зимові курси суспільних наук.

Щойно на самому кінці як щось звичайного я згадаю про елементарне образованнє дітвори. Се природна річ і таке образованнє вже йде; лише треба його поставити на висший степень. Після мого поняття наука рідної мови для дітвори в Америці може покищо відбуватись дуже успішно в парохіяльних школах, без огляду на конфесії. Отже треба ті школи задержати, лиш виробити для них певний науковий плян, одноманітний для цілого нашого громадянства. До того вже були спроби і треба зачати їх наново. Рівнобіжно треба подбати про приготованнє учительських сил. Спробувати, чи не вдасться чогось зробити із Сиротинцем в Филаделфії. А що найважнійше, хоч раз совісно передискутувати ту справу на окремому просвітному зїзді, якого скликаннем має занятись Український Народній Комітет. Від такої солідної (не доривочної) роботи залежати-ме будуччина українського елементу в Америці.

Просьвітна резолюція:

Не спускаючи з ока елементарної науки дітий українського походження, та виховання усіх Українців на добрих горожан Америки, Річний Зїзд У. Н. Комітету вважає за конечне допомогти культурними силами старій вітчині і в тій ціли припоручає У. Н. Комітетови перевести обрахунок тих образованих одиниць, які схотіли би посвятити свої сили для будови демократичного ладу на Україні.

Д. Милтон Райт представляє д. Ґіґа і д. Гартіґена: Маю честь предcтавити вам, панове, двох Американців, яких нині знає майже ціла Америка, а то через їх велику працю відчас акції за Позичками Свободи. Як вам звісно, підчас тої страшної війни не тільки боролись на воєнних теренах жовніри американські чужинецького походження й уродження але також і одиниці цивільні, далеко від гуку гармат старались їм всякими способами прийти у поміч. До таких людий власне належать отсі добродії. Се власне ті люди, що перші звернули властям у Вашінгтоні увагу на значіннє та льояльність українського населення в Америці.

Д. Г. Ріґ каже (по англійськи): Американці! Називаю Вас тим іменем, бо Ви в дійсности на нього собі заслужили. Ви самі бачите, яка зміна сталася від часу війни. Думаю про Вас самих. Ви через сю війну більше й основнійше пізнали Америку. Я знаю, що Ви полюбили американську свободу; Ваше серце бється на вид американського прапора. Ми Вас розуміли; ми знали, що Ви цініте свободу, тому почнаючи працю в напрямі довершення сеї війни, ми на Вас числили. І ми у своїх надіях не завелися. Америка переходила, як взагалі весь світ, через найбільше непевну фазу своєї екзистенції. Я був тим, що переконав Американців, що в сьому ділі ми мусимо полягати не тільки на своїх власних силах але також на елементі чужинецького походження. Вони повірили моїм словам, а опісля на ділі переконалися, що так по правді річ мається. Ми побачили дальше, що той чужинецький елемент заслугує на те, щоби його зорганізувати, бо, як звісно, тільки із зорганізованою силою можна числитись. І я зі своєї сторони впевняю Вас, що Америка завсіди обстоїть за тими, що хотять поступати після демократичного принципу. Я вірю, що вскорі на Україні запанує демократичний лад. Ходить тільки о спосіб, яким би як найскорше той лад на Україні завести, бо на всякий случай ґрунт для нього вже зготований. Тому мусимо вживати всяких можливих средств. До таких належить преса. Се є дуже велике і могуче средство. При його помочі можна ширшому загалови вказати на принципи Ваших змагань. Оскільки мені звісно, то в офіціяльних кругах у Вашінгтоні є тесаме переконаннє щодо Ваших домагань, що я Вам отсе сказав. Що Ви на се з нашої сторони заслугуєте, про се нема найменьшого сумніву, а доказом може бути хотяй бе Ваша прихильність до Позичок Свободи, в яких я особисто був заанґажований, і через які я пізнав близше Вашу націю. Я всею душею є з Вами. (Оплески).

Д. Милтон Райт: Пора саме пригадати, що Українці в Америці, а особливо Український Народній Комітет заходиться зорганізувати інституцію, яка би несла поміч Україні. Я з гори застерігаю, що такої організації Українці самі не зможуть перепровадити. Їм мусять прийти до помочі Американці. Я особливо просив д. Гартіґена, щоби на сю тему сказав нам кілька слів.

Д. Дж. Гартіґен говорить (по англійськи): Я яко американський горожанин чужинецького (айриського) походження позволю собі сказати кілька слів. Для несення помочі краям, які через сю війну потерпіли, я чимало причинився, організуючи комітети для Німців, Австрійців, Болгарів, Поляків і т. д. Я так бодай зрозумів дійсний американізм, що треба приложити всюди руку там, де ходить, щоби терплячим помогти. І я зовсім почуваюсь обовязаним помогти до переведення тоїсамої акції і серед Українців. Дотепер на Україні малощо зроблено під тим оглядом. Оскільки я знаю, то мають бути у Східній Галичині поорганізовані комітети, що несуть поміч дітям. Але на тім вся поміч не полягає. Ми знаємо, що Українцям в старому краю о много більше потреба. Треба їм одежі, обуви, їди і т. д. Тож тепер власне приходить черга на Українців в Злучених Державах зорганізувати інституцію і спільно з Американцями зробити все, що тільки буде можливо. Ми з природи річи повинні їм помагати. Ми мусимо прикликати до життя ті висохлі жили людські на другій стороні моря; ми мусимо налити крови в їх зголодніле тіло. Я є певний, що правительство Злучених Держав зі своєї сторони не відмовиться зробити в тім напрямі того, що воно розуміє. (Оплески).

На поставлені запити д. Гартіґен відповідає, що несеннє помочі може бути також ограничене до Східної Галичини, коли сього вимагає конечність. Щоби зараз забратись до діла, найліпше було-б поорганізувати комітети по всій Америці і Канаді і при їх помочі збирати жертви. Щодо формальних вимог то в такий Ратунковий Комітет увійшло би 15 людий, а іменно 8 Американців і 7 Українців. Щодо самого пляну, то бесідник на жаданнє може його виготовити.

Д. Райт поставив внесеннє, чи зібраннє годиться на подібний Ратунковий Комітет. **Внесеннє принято всіми голосами.**

Коли спитано висше згаданих добродіїв, чи вони згодилися би особисто бути помічними до переведення сеї акції, вони заявили, що зроблять се з найбільшою приємностю. (Оплески).

Дискусія над рефератами:

Д. Михайло Дячишин, Ню Йорк: Конечно здалося би уділяти на наших кольоніях люкцій з обсягу економії політичної. Я працюючи в канцелярії У. Н. Комітету мав нагоду переконатись з переписки, що люди з провінції того самі домагаються. Вияснення таких понять як праця, земля, капітал і їх взаїмні відношення чимало причинилися би до знищення того хаосу, який шириться поміж нашими емігрантами. Знова, з другої сторони, се підготовило-б наших робітників до правдивого розуміння горожанського життя на Україні.

Д. З. Гуцайлюк: На якій основі мав би бути зорганізований банк? Також вважаю, що рішучо нам треба обрахувати наші духові сили і їх заанґажувати до праці.

Д. Г. Шабатура: Ми маємо досить політикерів, тільки біда в тім, що вони порозкидані. Зїзд повинен подати плян, в який спосіб зеднати всі наші організації в одно тіло. Колиб так сталося, тоді і видатки зменьшилися би, а праця збільшилася би, бо одні і тісамі люди могли би дійсно сповняти свої трудні заняття в певному напрямі, а решта могла-б працювати в инших напрямах. Властивелями банку повинні бути самі Українці. Шерів не слід продавати нікому чужому. Банк повинен бути під доглядом Українського Народнього Комітету.

о. И. Пелехович: Найбільше освідомляють Американців публікаційні праці. Тому канцелярія У. Н. К. повинна старатись як найчастійше виготовляти статті про нашу справу для всеї американської преси. Добре би було завсіди залучити письмо до редакції з відповідною просьбою. Треба теж звернути увагу на жіночі кружки, які можуть нам в нашій справі подати великі прислуги. Тепер аґітація в нашій справі іде о много ленше ніж передше, а то длятого, що не стало наших найбільших кирників федераційників. Вношу, щоби членам У. Н. Комітету давати друковані посвідки, на яких би був рівночасно і зазив до помочі рідному краєви. Кілька горячих патріотичних слів на такій посвідці вічно пригадувало би властителеви про його обовязки для вітчини. Також пожаданим було би, щоби в ріжних наших протестах і меморіялах була постійно осібна згадка про Лемків, бож велика частина наших імігрантів в деяких місцевостях се імігранти Лемки, які домагаються, щоби їх країна належала до соборної України таксамо як Галичина або українська Буковина. Також не треба забувати в нашій акції про угорських Українців, котрі так радо з нами ідуть всюди там, де їх тільки запрошується. В кождому місцевому Українському Народньому Комітеті повинні бути зорганізовані місцеві пресові бюра.

Д. Дмитро Андрейко: Незвичайно мило було мені слухати реферату д. С. Демидчука, а то з тої причини, що згадав він про наші школи. При сій нагоді я сказав би, що взагалі жадна українська організація в Злучених Державах доси щиро не застановилась над сим питаннем. А прецінь се є чи не найважнійший і перший горожанський обовязок подбати про вихованнє й образованнє нашої молодіжи. До того лучається якраз тепер дуже добра нагода, а іменно тому, що введено прогібіцію. І видатків буде меньше і часу на науку буде більше.

о. Микола Підгорецький: Січ написала лист до нас і прирікає, що у всякій нашій роботі піде разом, особливо в акції ратунковій. І взагалі, вона проти нас доси не виступала; бодай таке поняттє я маю. Рішучо мусимо взятись до роботи, коли хочемо, щоб удержати всі ті наші місцеві У. Н. Комітети, які протягом минулого року зорґанізовано. Дальше, мусимо дбати про пресове наше бюро, яке яко політична інституція не може само себе удержувати. Нам треба як найбільше гроша. Тому фінансову сторону Українського Народнього Комітету ми мусимо забезпечити так, щоби дати спромогу до його екзистенції, на будуче. У справі Українського Банку скажу, що його мусять рішучо провадити люди, які на тім розуміються. Українська Народня Република від нас того бажає і готова дати свою поміч. Крім того кажуть Американці, що готові кождої хвилі інвестувати значнійші суми гроша. Однак перше всего мусимо ми самі подбати і вже із самого початку так діло повести, щоби банк був дійсно українською інституцією. Уділи або шери будуть правдоподібно по 100 долярів. Зїзд повинен нині ту справу порішити, а то тому, що дійсно Українці доси ще не мають своєї фінансової інституції в Злучених Державах.

Д. Юліян Павчак: Що нам конечно фінансової інституції треба, про се нема найменьшого сумніву, тимбільше, що наших людий нечесні люди вже тепер ошукують і продають їм стак, який не має найменьшої вартости. Переважно ошукують нас чужинці. Також здалося би, щоби філії такого банку були по всіх українських кольоніях в Злучених Державах.

Д. С. Ядловський: Ми мусимо так зорґанізувати український банк, щоби шеровцем не міг бути ніхто инший тільки Українець. Щодо застеріґання собі згори якихнебудь доходів, то про се покищо не може бути бесіди, поки така інституція вже зорґанізується. Щодо потреби Українського банку, про се нема двох ріжних думок. Ходить тільки о те, щоби до нього заанґажувати свої власні сили. Тому я ставлю слідуючу резолюцію:

Стверджуючи, що для Українців в Злучених Державах конечно потрібна фінансово-народня інституція, ми тут зібрані відносимося до Головної Управи Українського Народнього Комітету, щоби поручив найвідповіднійшим силам, аби реально занялись справою основання українського банку в Злучених Державах.

(Дальше буде).

ВОРОЖКА.

Одна Українка пише до нашої газети, що як мають статись великі події в Европі, то їй вони все сняться наперед. З тих снів вона ворожить про те, що буде, і, каже, все виходить по правді.

Як мала настати війна, пише вона, то їй кілька місяців наперед снилось, що Москалі нападуть на Галичину.

Революція в Росії їй також приснилась була наперед.

А коли всі Українці в останньому часі були дуже зажурились наїздом Поляків на їх Галицьку Україну, то вона, каже, не журилась, бо вона знала, що се тільки на один рік. В осени м. р., пише вона, їй снилось, що польська заборча політика згине дня 17. січня, 1920. Вона, каже, не знала, як се станеться, але знала, що так станеться, бо її сни все сповнялися. Вона ждала до дня 17. січня, в котрім упав Клемансо, який зачав був будувати історичну Польщу, а вибрано президентом Франції Дешанеля, котрий не підпирає вже політики для відбудови „великої Польщі". Се, каже наша ворожка, початок упадку тої „історичної" Польщі, яку брався відбудовувати Клемансо, а якої він був би не покинувся, як би був вибраний президентом Франції.

Потім, пише вона, прийде дальше валенне історичної Польщі.

Наша ворожка, каже, мала сон, що дня 25. червня с. р. ув'їде до Варшави на чолі червоних російських війск Лев Троцький, якого населенне привитає оваційно.

У Варшаві він проголосить савєтську Польщу на землях польських, а нападені шляхотською Польщею чужі землі будуть свобідні.

Тепер випадало би зачекати ще три місяці, аби пророцтво української ворожки сповнилось.

Ми не хочемо ворожити, чи ворожба виворожена ворожкою сповниться, ані не хочемо відворожувати, що не сповниться, бо ані ворожити ані відворожити не вміємо. Скажемо тільки, що ворожба — се льотерія. Можна виграти, або й ні, але дуже тяжко виграти, як хто ставить тільки один нумер.

ДР. АНЗЕЛЬМ МОЗЛЄР.

(З львівського дневника „Вперед").

В трету річницю смерти.

Опертий на паличці сидів на лавочці біля постументу цісаревої Єлисавети в „Фольксґартені". На лиці грала добротливо-саркастична усмішка, що розяснювала схороване його обличя.

Тяжка недуга робила свої спустошення. Лице мало синяву краску, а прикро вражали збілілі губи. Тільки ті інтеліґентні, трохи злосливі очи не загасли й оживляли всю постать...

Ми стрінулися нечайно по довгому небаченню.

— Щож твої Болгари, навчилися вже по українськи? — перебив привитанне Мозлєр.

Він був в Закопаному і знову вертав там в гори. Боровся з „anemi-єю pernicios-ою". Приїхав до Відня до приятелів та недуга не позволяла тут довше йому оставати.

Питався про все докладно, а сам знав богато про боротьбу нашого народу.

— Ви мусите зібрати тепер всі сили, памятайте, що не скоро прийде така хвилина.

Він поїхав до закопаного і за кілька місяців я довідався в Ґміндї з фейлетону д-ра Назарука в „Ділі", що Мозлєр помер там дня 31. січня 1917 р.

Ми українські соціял-демократи не мали тоді ні одного часопису, тому й уважаємо нашим обовязком тепер, в трету річницю його смерти, згадати дорогу його память.

Анзельм Мозлєр незвичайна постать в галицькому соціялістичному рухови. Глибоко образована, високої культури і інтеліґенції людина, вже з ранної молодости всі свої сили віддає ширенню соціялізму між галицькою молодіжю та робітництвом. В соціял-демократичному руху Галичини вибиваеться на одно з перших місць. Опісля кинений судьбою на глуху провінцію, до Мокастириск, де провадить адвокатську канцелярію, віддає всі свої сили й знанне українському селянству. Його канцелярія — се селянська „Правна Порада", де кождий пригнічений і покривджений мав все вільний приступ. Шляхти, як клієнтів, не принимав і не заступав.

Сам він член жидівської соціял-демократичної партії і один з її основателів, працюючи на повіті, де було тільки українське населенне, не закладає рук, але працює для нього.

В тому повіті богато шляхотських дворів і двірської служби. Для неї видає він газетку „Двірська Служба", одну з найкраще редаґованих що-до популярности досі в Галичині. Через передчасну його смерть стратили жидівські товариші велику силу, а ми великого, щирого приятеля і товариша.

Український пролетаріят, а головно сільський, не зможе його забути! **Л. Г.**

(„Вперед").

SECRETARY HOUSTON

CALLS ON BANKERS TO COOPERATE WITH TREASURY SAVINGS AND INVESTMENT IN GOVERNMENT SECURITIES MOVEMENT.

An appeal to the bankers of the nation to cooperate in the Treasury's program for saving and investment in Government securities has just been issued by David F. Houston, Secretary of the Treasury, according to a message received by the Government Loan Organization Thursday.

Secretary Houston's message reads as follows:

"The prosperity, progress and welfare of the American people are so vitally dependent on thrift, economy and saving that I deem it highly important and appropriate to address an emphatic appeal to you, endorsing and supporting a recent statement by my predecessor urging the cooperation of the banks and trust companies of the country in the Treasury's program for saving and investment in Government securities. An effective and patriotic service can be rendered by the banking institutions, with many compensating advantages to themselves, by becoming agents and wholeheartedly promoting the distribution of Thrift and Savings Stamps and Treasury Savings Certificates.

"The Treasury Savings Movement is on a *firm and permanent basis*. The sale of Savings securities during the last half of the year 1919 showed encouraging progress, and redemptions were on a lower level. In view of the exigencies of the present economic situation it is obvious that the movement is fundamental, and in order that the fullest measure of success may be obtained the movement must be assisted directly and actively by the banks and trust companies through the agency service.

"The war has left us with many finacial and economic problems, and the Treasury Savings program can help materially in their solution. Aside from the fact that the proceeds from the sales of the securities will assist in serving the cash requirements of the Treasury, the movement is of the very essence of fundamental economics, affording a tangible means of combating high prices and extravagance and the ills that follow in their train. Economy must be the watch word of the Government and the people in public and private finance, and we can not expect the return of a normal healthy condition unless the people produce more, save more, and spend less. That is the doctrine of the Savings Movement. It can be vitalized and reduced to reality only if all agencies of the country which are capable of reaching the millions of investors, or those who should be investors, however small, will lend their cooperation.

"The unique position which the banking institutions occupy between the Treasury on the one hand and the people on the other gives them a strategic advantage of great importance. Even considerations of self interest should impel the banking institutions to assume their acknowledged and rightful leadership with sufficient vigor and force to arouse the American people and turn them from the perils of heedless extravagance to the habits of saving and thrift made imperative by this reconstruction period.

"With this statement of the situation, it is confidently expected that every banking institution in the country will qualify AT ONCE to handle Government Savings securities. In responding nobly and loyally now as they did during the war, they will serve their country, their community, and themselves. Agency provisions and application blanks may be obtained from the Government Savings Organization of the Federal Reserve Bank in each district."

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КОТСВІЛ, ПА. Уряд тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248, подає до відома, що в неділю, 28. с. м., відбудеться надзвичайний мітинґ в церковній гали зараз по богослуженню. Проситься всіх членів, аби кождий був присутний на сім мітинґу, бо є дуже важні справи до полагодження. — М. Пик, секр.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Справа східної Галичини є в завішенню. Ні санжерменський мировий договір, ні париська мирова конференція не приняли в сій справі ніякого остаточного рішення.

Також ні польська, ні українська република, які de facto не заключивши миру, не приняли й не ратифікували ніякого законного договору, яке рішилоби про остаточне правно-державне становище сеї країни.

Всі дотеперішні зарядження, ухвали й постанови в справі східної Галичини так зі сторони коаліційних держав, як і польської та української республік, носять на собі знамена провізоричности, несталости, дуже часто противоріча.

Від тої хвилини, як справа східної Галичини стала предметом міжнародньої повоєнної політики, коаліційні держави поодиноко, чи солідарно ухвалами париської мирової конференції видали в справі східної Галичини кілька енунціяцій, тимчасових постанов, кілька проектів.

Першим таким актом міжнародньої політики в справі східної Галичини є нота британського уряду до польського народового комітету в Парижі в листопаді 1918 р., в якій сказано: „На всяку польську військову акцію у східній Галичині буде неохотно дивитися уряд його королівського величества, короля Британії".

Опісля коаліційні держави і в Парижі і на терені східної Галичини через свої місії інтервеніювали в справі перемиря між Польщею і Україною. Визначувалося ріжні демаркаційні лінії: демаркаційна лінія Бартлемі і Розвадовского, лінія ґенерала Боти, лінія Золотої Липи. Опісля прийшли постанови Найвисшої Ради про військову окупацію Польщею східної Галичини по Збруч, для очищення її від „большевицьких банд" але з застереженнєм Найвисшій Раді права остаточного рішення в справі східної Галичини. Потому прийшла постанова тоїж Найвисшої Ради про заведеннє польської адміністрації в тому краю, знову з застереженнєм, що Найвисша Рада опісля вирішить судьбу східної Галичини, спитавши про волю народу.

Дня 22. листопада ухвалила Найвисша Рада провізоричний статут для східної Галичини, яким давалося Польщі мандат на 25 літну адміністрацію з тим, що після сего речинця коаліційні держави рішать, що мається далі стати з східною Галичиною.

Вкінці 22. грудня 1919 р. завісила Найвисша Рада і сю свою ухвалу. Від тої пори, як і взагалі від самого заістнування для коаліції східно-галицького питання, є воно для сих держав в постійній провізорії і завішенню.

Є також зрозумілою річю, що поки між Україною і Польщею не заключено правно й формального миру, не могли сі обі держави вирішити остаточно долю східної Галичини. Всякі зарядження і маніфестації зі сторони польського, чи українського уряду носять на собі знамена тоїсамої нерішучости, провізоричности і нераз противоріча, як і постанови та маніфестації мирової париської конференції.

Одним словом, справа східної Галичини, як і взагалі всі справи сходу Европи, не є вирішена, є в завішенню і чекає своєї полагоди на східно европейській мировій конференції.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Марія Куликова, жена краєвого адвоката з Кутів, померла у Львові дня 19. м. м. Похорон відбувся дня 22. м. м. о годині 3. попол. з каплиці Боїмів на личаківське кладовище. Покійна була щира патріотка, котрої двох синів пійшло в українське військо. В. Ї. П.

Андрух Іваненько, селянин в Бродах, по довшій недузі тифу помер дня 8. лютого с. р. в 44 році життя. Покійний належав до свідомійших одиниць в селі. Брав живу участь в усіх організаціях і своєю працею давав примір другим. Полишив дружину і шестеро дрібних дітий.

Марія з Павенцьких Дембіцька, жінка судового радника в Тернополі, померла 27. січня 1920 року. Покійна пала жертвою обовязку, несучи поміч хорим, інтернованим і полоненим набавилася тифу і сею працею вичерпаний організм не зміг поконати тяжкої недуги.

Олександер Мартинець, добровелець української армії, уч. VII. кл. гімн., помер після повороту з Каменця дня 20. грудня 1919 р. в Станиславові.

Ріхард Демель. В Блянкенезе помер на днях визначний німецький поет Ріхард Демель в 56 році життя.

НАЙБІЛЬШ БОЛЮЧА РАНА ЕВРОПИ.

(Подає член комісії Американського Червоного Хреста в Европі майор Фішер Еймс).

Варшава, Польща.

З України повідомляють, що по селах розкинених по правім березі Дністра, 12 кільометрів від румунської границі панує азійська чума. Люди, що знають історію сего краю в часі війни, не приняли сю вістку як несподіванку. Територія контрольована недавно українським ґенералом Петлюрою являєть ся нині найнездоровшою частю Европи. Правда, що за се не можна обвинювати Петлюру. Причиною сего нещасте є те, що нераз згадану територію переходили ріжні армії і кожда по свому нищила сей край.

Представники Американського Червоного Хреста, котрі недавно звідали згадану територію, потверджують поголоскі про невідрадні там обставини, заявляючи, що вони основані на фактор. Обміркуючи военний рекорд України, такі новости не є надзвичайними. Згадана територія була тереном війни, ще від 1914 року. Там був кінець полудневої російської лінії, що була одною з найдовших боевих ліній в світі.

В початках війни Москалі були вдерлися на Буковину але їх скоро вигнано. Пізнійше вони зробили сильнійшу офензиву, забираючи цілу Буковину, російські війска дійшли аж до карпатських гір звідки дивилися на розлогі долини Угорщини. Наглі побіди ґенерала Макензена в 1915 році вигнали Москалів з сеї території. В слід за тим, прийшло також саме щастє. Німці і Австрійці, по хвилевих побідах були приневолені завертатися. Можете собі представити стан знищення сего краю через котрий в оружі армії то наступали, то відступали. Міста і засіви були знищені, а всілякі запаси сконфісковані. Недуги поширювалися дуже широко. З упадком російської армії 1917 року, сей край був сценою дикого відступу, коли тисячі тисяч зоружених жовнірів втікали з боевого фронту забираючи по дорозі все, що де захопили. В той час, не було ніякого порядку ані дисципліни.

Тогож року в листопаді почалася большевицька революція. Богато жовнірів російської армії заразилися сими доктринами і пристали до большевиків. Се був час терору на Україні.

В грудню большевики, через своїх провідників Леніна і Троцького, заключили в Берестю Литовськім угоду з Німеччиною, а в місяць пізнійше Україна проголосила себе Републикою і також прийшла до порозуміння зі згадними державами. Однак се мало помогло, бо Німці заняли Україну і настановили там гетьмана Скоропадського. Скоропадський держався аж до упадку німецької сили в листопаді 191 року. Одночасно з підписанием перемиря на заході, Українці під проводом Петлюри повстали проти Скоропадського і повалили його. Петлюра тоді прогнав німецькі війска з України і ще раз повторилася стара історія волоченя ся по краю армії котра успішно розносила ріжні недуги.

Петлюра, тоді звернув свої сили проти большевиків, однак вони були заслабі, щоби здержати большевиків і в січню 1919 року він стратив важне місто Київ. Половина його армії почала наглий відступ в напрямі Одеси, а з другою половиною армії, він був прогнаний на захід аж до Галичини. Тут, прилучилося до него останкі його армії, котру Румуни перепустили через бесарабську границю.

В червні, він опустив свою головну кватиру в Тернополі і нагло удався на Україну, заняв Каменець, і з відти зачав офензиву, котра скінчилася відібранием від большевиків Київа. В Київі він задержався ледви кілька годин. Сим разом вже Денікін з тими Росіянами, що були проти Петлюри приневолили його скоро забратися з Київа до Камінця. Проти него звернулися засильні фили і він був приневолений втікати і шукати притулку в Польщі.

Нині він знов є на фронті, а Україна ще раз знаходиться в обіймах війни.

З сего коротенького звіту можна зрозуміти і представити собі в якім стані річний знаходився сей край. Не розбираючи питання, хто є добрий, а хто злий, — чоловік співчуває сему народови, особливо дітям і тим нещасливим горожанам, що не брали участи у війні, але однаково терпіли як від поодиноких жовнірів так і цілих армій.

Щось в роді шпиталів є порозкидане майже по всім краю, але з браку лікарів, доглядачів і медикаментів, богато з них стоять замкнені. Пацієнтами є майже самі жовніри і звичайний хорий чоловік не всилі туда добитися, щоб дістати сяку-таку професіональну лікарську поміч. Наслідком такого стану річий, є неймовірна смертність між селянством.

Перечитавши звіт представника Американського Червоного Хреста, Ви прийдете до переконання, що вступ до сих українських шпиталів не приносить ніякої користи. Вони є лише збірниками нужди і небезпеченства.

Звіт представника Американського Червоного Хреста про котрий будь із сих шпиталів відноситься до всіх других. Пацієнтів звичайно годують з черепків. Нема матераців, простирал ані накривал для ліжок; бракує бавовни, газу і медикаментів взагалі. Мало хліба і круп, а про другу поживу нема що й говорити. В шпиталях шиби повибивані, а вікна позабивані дошками так, що світло і свіжий воздух є цілковито виключені. Опалу є дуже мало, а хорі пацієнти мучаться на голих дошках. Свого часу в однім місті 650 пацієнтів лежали в зимних бараках ждучи на свою чергу, щоби їх забрали до шпиталю, а поза містом було ще 1500 хорих, котрі лежали у своїх домах. Там бракувало дісінфекційних матеріялів і тиф та (червінка) дисінтерія дуже скоро поширювалися. Сеї зими там також сподіються пошести десинтерії. На одній стації, де раз 200 хорих людий ждали на поміч, було всего два ліжка. В однім з більших шпиталів де лежало 1370 хорих на тиф і дисентерію пацієнтів, 50% шпитального персоналу хорували на одну або другу із згадних недуг.

Пацієнти не зміняли своі одежі що найменше через два або три тижні. Більшість шпитальних ліжок се були голі дошки. В шпитальнім магазині найдено лише порожні фляшки — говориться в звіті. Було лиш кілька лікарських приборів, котрі були вже дуже старі. Медицини, як що взагалі їх можна було де дістати, стояли так: Квініна 3000 рублів за кільограм; аспирина так само; кокаїна 50,000 рублів, а неосальварсан 900,000 рублів за кільограм.

В однім із згаданих шпиталів не було нової одежі ще від 1914 року. Пацієнти носили крайно обшарпану одіж. Бракувало також медикаментів, мила і бандажів. Екс-Рей апарату не можна було уживати бо нeставало оливи до динама.

В Жмеринці свого часу 1800 хорих осіб ждучи на місце в шпиталі лежали дехто міг, одні в зелізничих вагонах, а другі здовж зелізниці попід вагони просто без ніякої над собою опіки. Недужих в шпиталях годували крайно лихою поживою, а до того ще й з нечистого начиня повного мух і бруду, що воняло не меньш корита кучі.

Одного разу в шпитальній почекальні розміру 60x20 на голій підлозі лежало не меньше чим 100 хорих осіб. Брудна обслуга годувала їх вохкою пшеницею з шістьох чи сімох немитих мисок подаючи їх з рук до рук. Відносини сих людий не були гірші від других 1059 хорих, котрі також були зігнані до одної кімнати побудованої лише для 210 осіб. В тім шпиталі недавно померли від тифу три лікарі і доглядач. Чотирі лікарі і 29 доглядачів також були хорі. Поживa якою кормили хорих на дисінтерію (червінку) пацієнтів складалася з зіпсутого молока і вівсяної зупи. Деревляні і цінові лижки уживалися всіми пацієнтами. Миски також уживалися спільно і їх було заледви 242 для цілого шпиталю. Велике число пацієнтів, включаючи навіть хорих на дисентирію лежало на голій підлозі. Кімнати були брудні не доописання, а ліків там не було майже ніяких.

Причиною загальної несанітарности в кількох шпиталях, було те, що в тих місточках де вони істнували не ставало води. До того ще бракувало мила і дезінфекційних матеріялів. В той час як представник Червоного Хреста звідував сі шпиталі, то в однім із них заряд шпиталю не був в силі дати своїм пацієнтам вечері. Тут панував плямистий тиф і ті, що були привезені до сего шпиталю тут і померли. Тиф головно поширювали жовніри що волочилися від села до села. Були випадки що цілі села з 2,000 населення були заражені сею недугою.

Цілковитий брак опалу, дров і угля ще збільшували нужду. Богато шпиталів і хат не були достаточно огріті, а зготоване в них поживи було частою проблемою. Се траплялося в тих шпиталях де бракувало опалу і було не можливо уживати парових помп щоби дістати води з глубоких керниць. На одній великій стації куда привожено більш чим 2000 хорих денно, там не було ані палива ані води.

На тій стації було всего три лікарі і ані одного помічника. Правда, що богато помагали жовніри але й вони упадали під тягаром такої нужди. Велике число хорих на тиф пацієнтів безцільно волочилися по сій стації незнаючи куда їм йти і що діяти. Хорі, всіми опущені люди з блідими обличами гуртками переходили по зелізничій дорозі біля стації.

В минувшім році вимерло з голоду 25% дітий у віці від одного до пять років життя. Як сеї зими не запобіжиться голодові, то смертність буде ще більша. Заступник предсідателя місцевого відділу Польського Червоного Хреста, пан Кісельоф, сказав представникови Американського Червоного Хреста, що як населене його міста не дістане ніякої помочі, дуже богато людий умре з голоду. Такий крик ратунку чулося майже всюди. Все міське населене виставлене на голодову загибіль, а 10% селянства також потребує негайної помочі. Одна третя міського населения не має ані обуви, одежі і носить до крайности обідрані убрания. З тоїж самої причини 90% дітий не всилі учащати до школи. Брак соли є також важним фактором; як сему не зарадиться, то там грозить небезпека пошестий скорбуту.

Вся системас соціяльної помочі цілковито упала. Люде перемучені війною, а добродійні організації там не істнують. Десятки тисяч людий порозлучувані від своїх родин і вони чують ся щасливими як мають сякий-такий дах над головою. Домашна обстанова, постіль, кухонна посуда, а часом навіть двері і вікна, — все те знищене одною або другою армією, котра в даний час оперувала на Україні.

КООПЕРАТИВИ В МОСКОВЩИНІ.

Про московські кооперативи, про які тепер много говориться з огляду на намірені зносини антанти з ними, подає „Ческа Демокраціє" головні дати начерку відомого англійського публіциста Павла Дукеса, який до недавна пробував в Росії та описував московські відносини:

На початку большевицької влади було три роди кооператив: союзи консумційні, кредитові та продукційні, які працювали в повній згоді між собою. Перший рід виказує особливо могутній розвиток. В р. 1899 мав капіталу 800 рублів, а оборот 31.340 рублів, р. 1909 вже 47.872 власного капіталу, а оборот 1,278.511 рублів. Р. 1914 — 319.479 капіталу, оборот осягнув висоту 3 міліонів рублів, р. 1917 переступив капітал 10 міліонів рублів, а оборот 212 міліонів. Сей союз споживчих кооператив числив до 50 міл. членів, 30 фабрик та промислових спілок. Має свої млини, конфекційні склади, фабрики тютюну, мила, обуви, хемікалій, папірні і т. д. Всі члени кооперативних союзів творили р. 1917 понад третину всього населення Росії.

Зовсім природно пробувала большевицька влада соціялізувати, згляднo націоналізувати кооперативні підприємства, обмежити їх независимість, контролювати політичну діяльність проводирів і под.

Провідники кооператив не втікли з краю, як много інших інтеліґентів, але лишилися спокійно на своїх місцях, хоч кооперативи були владі сілю в оці. Вони становлять успішну противагу большевизмови, опираючись на широкім демократичнім руховi, який обнимає без ріжниці всі верстви. Впрочім всяке підприняте поза властю держави противиться підставовим засадам большевизму. Наконець кооперативи мають під рукою сильні аґітаційні середники тай протибольшевицька преса підпирає їх.

Тому пробувала влада заволодіти ними, та указн з цвітня 1918 та марта 1919 є лиш компромісом, або сторонною уступкою.

О. Б.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Продовжене).

Головна Канцелярія Українського Народнього Комітету одержала отсі листи від Українців з Европи для їх рідні або знакомих в Америці.

ЗАМІТКА. Канцелярія У. Н. Комітету старається вишукати адреси Українців в Америці для їх кревних і знакомих в старому краю, і навпаки — адреси Українців в старому краю для їх кревних і знакомих в Америці, аби в той спосіб помогти їм для взаїмного порозуміння по довгій розлуці.

Канцелярія У. Н. К. робить се через Американсько-Українське бюро в Ню Йорку (American Ukrainian Exchange, Inc.), через переписку і через пресу в старому краю і в Америці.

Сю роботу буде Канцелярія У. Н. К. продовжати і на будуче, одначе кошти, звязані з веденнем сього відділу, мають покрити інтересовані особи. Длятого кождий, до кого є лист або картка, присилаючи зголошенне за сим листом або карткою, має рівночасно залучити 50 центів в марках або даймах, почім його лист або картка буде відіслана.

При зголошенню треба також подавати **число листа**, як було подано в газеті.

З ІТАЛІЇ.

376. Павло Кіх, пошукує Матвія і Яцка Прихітко, з Завишні, пов. Сокаль. Є лист до них.

377. Дмитро Козира, пошукує Йосафата Прихітко, з Топориців, пов. Сокаль.

378. Степан Локоть, пошукує Пилипа Локотя, брата, з Ренева, пов. Зборів. Є лист до него.

379. Кость Гриців, пошукує Івана Гриців, брата, з Вербіка, пов. Сокаль. Є лист до него.

380. Франц Мартинюк, пошукує Йосифа Мартинюка, брата. Перебував в Канаді. Є лист до него.

381. Дмитро Томаш, пошукує Василя Томаша, брата. Перебував в Сейлем. Масс. Є лист до него.

382. Олійник Гринько, пошукує Палагни, сестри, Петра Олійника і Миколи Яцишин, братів, з Самчичова, пов. Стрий. Перебували в Ню Йорку.

383. Іван Олійник, пошукує Марії Олійник, зам. Фінів, сестри і Василя Фінів, шваґра, з Угринова Середного, пов. Калуш. Перебували в Канаді.

384. Ілько Михальчук, пошукує Вавринка Михальчука, брата, з Гермалівки, пов. Броди. Перебував в Канаді.

385. Томко Яцинич, пошукує Онуфрія, Петра і Івана Яцинич, братів, з Лодини, пов. Ліско.

386. Денис Кут, пошукує Кирила Рака і Антона Мельника, з Жовтанців, пов. Жовква.

387. Ілько Калинюк, пошукує Матвія Савіцького, Дмитра Бабалу і Івана Ковальчука, з Незвища, пов. Городенка.

388. Василь Пилипів, пошукує Василя Дячука, з Лолина, пов. Долина.

389. Іван Мельник, пошукує Михайла Отаманчука, Івана і Катерини Матіїшин, з Бабина, пов. Калуш.

390. Дмитро Щигол, пошукує Івана Щигла і Олексу Мотику, з Кривенького, пов. Гусятин.

391. Тимко Риндюк, пошукує Василя Риндюка, Павла Микитюка і Зосі Микитюк, з Красносілців, пов. Збараж.

392. Іван Кулинич, пошукує Михайла Кулинича, діда, Томка Нестора, Стефана Соломона, шваґра, Анни Половищак, сестри, з Волі Міхової, пов. Ліско.

393. Іван Цар, пошукує Карпа і Івана Крука і Дениса Тхора, з Яструбичів, пов. Сокаль.

394. Василь Пилипів, пошукує Дмитра Тисяка, Анни Воробець і Анни Дячук, з Лолина, пов. Долина.

395. Петро Романів, пошукує Маланки і Гануськи Романів, Антона Гука, з Коростовичів, пов. Рогатин.

396. Василь Колодій, пошукує Івана і Данила Грамяка і Ілька Хоптія, з Козови, пов. Бережани.

397. Василь Ходак, пошукує Василя Ляхоцького і Василя Тисака, з Скоморохів Старих, пов. Рогатин. Перебували в Ню Йорку.

398. Петро Яворський, пошукує Михайла Яворського, перебував в Ню Йорку, Марії Яворської, зам. Касан, перебувала в Канаді, з Романівки, пов. Теребовля.

399. Михайло Коротуш, пошукує Йосифа Грона, з Межигіря, пов. Бучач. Перебував в Ню Йорку.

400. Гринь Бірбан, пошукує Якова Якубіцького, з Туринки, пов. Жовква. Є лист до него.

401. Роман Шміґельський, пошукує Дмитра Шміґельського, брата, з Камеmitra, пов. Калуш. Перебував в Канаді. Є лист до него.

402. Лука Зуприк, пошукує Дмитра Сьмішнюка, шваґра, і Анни Цуприк, сестри. Є лист до них.

403. Стефан Фукс, пошукує Михайла Фукса, брата. Є лист до него.

404. Микола Янкович, пошукує Василя і Миколи Янковича, Стефана, Тимчія, з Гірного, пов. Стрий. Є лист до них.

405. Кузьма Палагній, пошукує Івана Тимків, Михайла Медведя і Зельмана Шубера. Є листи до них.

406. Всі три останні полонені пошукують Миколи Цибрівського. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.

407. Василь Новаковський, пошукує Миколи Креденсора, Івана Граба, Миколи Заблоцького, Антона Лісецького, і Івана Ванчуру, з Сороцька, пов. Скалат. Є лист до них.

408. Михайло Колеба, пошукує Романа Колеби, брата, з Чимеринець, пов. Перемишляни. Є лист до него.

409. Йосиф Орищин, пошукує Василя Орищина, брата, з Замочка, пов. Жовква. Є лист до него.

410. Петро Ковцанюк, пошукує Василя Ковцанюка, з Ключева Великого, пов. Печеніжин. Є лист до него.

411. Михайло Луньо, пошукує Андрія і Петра Луня, братів, з Порудна, пов. Яворів. Перебували в Мізурі. Є лист до них.

412. Іван Завальницький, пошукує Михайла Рудика, з Нової Яголь[н]иці, пов. Чортків. Перебував в Канаді. Є лист до него.

413. Микола Шаран, пошукує Івана Цибрика, з Демедова, пов. Бібрка. Є лист до него.

414. Микола Закальницький, пошукує Миколи Перчика, з Верхні, пов. Калуш, і Івана Дуліби.

415. Севар Гомонило, пошукує Василя Гомонила, з Милования, повіт Товмач. Є лист до него.

416. Данило Стахур, пошукує Гаврила Кренціпруха, з Запетова, повіт Львів. Є лист до него.

417. Василь Поцілуйко, пошукує Петра Пасека, з Медухи, пов. Станиславів. Є лист до него.

418. Степан Гоголь, пошукує Миколи Міщук, з Глібівки, пов. Богородчани. Є лист до него.

419. Степан Горичок, пошукує Гр. Горичка, з Яблонова, пов. Гусятин. Є лист до него.

420. Гливка Олекса, пошукує Антона Гливки, брата, з Городниці, повіт Гусятин. Є лист до него.

421. Іван Баран, пошукує Василя Яремка, брата, з Вітлина, пов. Ярослав. Є лист до него.

422. Іван Ґрод, пошукує Анни Нагірної, зам. Біляньска і Анастазії Нагірної, зам. Побран. Перебували в Канаді. Є лист до них.

423. Іван Ґардій, пошукує Павла Ґардія, брата, з Самолуски, пов. Гусятин. Є лист до него.

424. Петро Пукалець, пошукує Івана Пукалиця. Є лист до сего.

425. Дмитро Фідькало, пошукує Ілька і Анну Знак, з Наконечної, повіт Яворів. Є лист до них.

426. Степан Журавчак, пошукує Гн. Бобешка і Павла Савчина, зі Східниці, пов. Дрогобич. Є лист до них.

427. Степан Досяк, пошукує Федя Мойсієвського і Марії Лужецької, з Лужка ГоГрішного, пов. Старий Самбір. Є лист до них.

428. Дмитро Щигол, пошукує родини Байдаків з Кривенького, пов. Гусятин. Є лист до них.

429. Михайло Угринів, пошукує Івана і Марії Шимко, родичів, Войцеха і Анни Добжанських. Перебували в Канаді. Є лист до них.

430. Олекса Ковтуник, пошукує Василя Ковтуника, з Гвіздця Малого, повіт Коломия. Є лист до него.

З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

431. Антін Стадник, пошукує Олекси Стадника, з Судової Вишні. Перебував в Канаді. Є лист до него.

432. Дмитро Блищак, пошукує Анну, Федя і Ярослава Блищак, з Ветлини, пов. Ярослав. Є лист до них.

433 Михайло Ткачик, пошукує Захара Судяка, з Ямни Долішної, пов. Добромиль. Є лист до него.

434. Михайло Цулійко, пошукує Михайла Цулійка, брата. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.

435. Іван Зіньків, пошукує Якима Зінькова, брата. Є лист до него.

436. Матеік Ілько, пошукує Василя Матеіка, брата. Перебував в Сейлем, Масс. Є лист до него.

437. Гринько Зварун, пошукує Якова Дячуна, шваґра, з Станиковець, повіт Тернопіль. Є лист до него.

438. Захар Рудик, пошукує Василя Рудика, брата, зі Садків, пов. Заліщики. Є лист до него.

439. Йосиф Процик, пошукує Євка Процика, з Підбужа, пов. Дрогобич. Є лист до него.

440. Стефан Дрич, пошукує Ілька Кішика, з Бідбужа, пов. Дрогобич. Є лист до него.

441. Титикало Петро, пошукує Фесі Кнїв, з Опакої, пов. Дрогобич. Є лист до неї.

442. Теодор Корнута, пошукує Миколи, Тимка, Дмитра і Касі Корнута, з Жулина, пов. Стрий. Перебували в Канаді. Є лист до них.

443. Александер Церковний, пошукує Гаврила і Данила Церковного. Перебували в Норт Дакоті. Є лист до них.

444. Ґриґулич Яків, пошукує Василя Григулича, батька. Перебував в Ню Йорку; Івана і Яцка Костя, що перебували в Канаді. Є лист до них.

З ГАЛИЧИНИ.

445. Пантелеймон Василика, Перемишль, пошукує Наталії Василини, дочки. Перебувала в Канаді. Є лист до неї.

446. Евстахій Крайківський, Мартинів Нов., пошукує Олексу Крайківського, брата. Перебував в Канаді. Є лист до него.

447. Марія Ґрещук, Збараж, пошукує Филимона Ґрещука. Перебував в Арґентині. Є лист до него.

448. о. Петро Андрейчик, Любачів, пошукує Володимира Андрейчика. Перебував в Канаді. Є лист до него.

449. Яків Черкис, Чернилів, пошукує Теодора Черкиса, брата. Перебував в Пенсилвенії. Є лист до него.

450. Семен Кравчук, Збараж, пошукує Гната Кравчука, брата, з Волинщини. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.

Кождий, до кого є лист у сьому виказі, нехай подасть свою точну адресу, залучить марки і зааадресує:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE OF U. S.,
30 E. 7th Street, New York, N. Y.

а лист сей буде висланий.

Канцелярія У. Н. Комітету.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

WILKES BARRE, PA.

Два великі представлення **РУХОМИХ ОБРАЗІВ** з життя, терпінь і смерти Госп. Нашого Ісуса Христа відбудеся в неділю вечером, дня 28-го марта 1920 р. в українській греко-католицькій церкві св. Апост. Петра і Павла в Wilkes Barre, Pa., N. River and Chestnut St. I. представленне від 6 до 8 години, відтак павза пів години. II. представленне від 8.30 до 10.30 години. Вступ від дорослих 50 цнт., а від дітий 15 цнт. На се представленне дружелюбно запрошуємо всю місцеву громаду, всіх дооколичних Українців і всіх прочих Славян сусідів.

36-37 Парох. Комітет.

ВІЧА І ЗБОРИ.

СПЕЦІЯЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО СОЮЗА

в ціли ухваленя статута сеї організації відбудуться сеї неділі, 28. марта, о годині 3-тій пополудни, в галі Андраша Гісніка під ч. 163 Трета ул., Пасейк, Н. Дж. Всі прибуваючі до Пасейку поїзди, трамваї і публичні самоходи стають при стації зелізниці Ірі. Там на околичних членів У. М. Союза будуть чекати свої люди.

Управа У. М. Союза.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь. — За одно поміщене платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін двоpазове оголошення з 6 стрічок виносить $1.00).

Не належиться ждати відповіди на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

Пошукую своїх ... **НАГІРСЬКИХ і ГАЙВОРОНСЬКИХ.** Мають перебувати в Дітройт, Міш. Прошу Вас писати на адресу: J. MONETA, Box 129, New York Mills, N. Y. 37-8

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ, котра схотілаби занятись домом і четверо дітьми в віці від 3 до 10 літ. Прошу голоситись на адресу: PETER KIC, Box 2, Carteret, N. J. 37-42

Пошукую свого краяна, **ВАСИЛЯ МАЧАРНЮКА,** з села Мишин, повіт Коломия, Гал. Тому три роки перебував в Dylute, Канада. Хтоби про него знав або він сам, нехай зголоситься на адресу: JOHN ... Augusta Ave., Toronto, Ont., Canada. 37-38

Пошукую **ДЬОРДЯ** або **ВАСИЛЯ ГОРЕСТЮКА,** з Чорного Потока, Буковина, що проживають в Канаді, в околиці Віннінеґу. Хто про них знавби або вони самі, просить ся звернутись листовно до: JOHN TARNAVSKY, 567 Canal St., Holyoke, Mass. 36-38

Пошукую **ВАСИЛЯ БИЛЕЗУ і МИХАЙЛА ДРАГУША.** Маю до Майка Драгуша важні вісти з краю. Хтоби про них знав, або вони самі, зволять зголоситися до: PETRO WASYLCZAK, Box 6, Gray, Pa., Somerset Co. 36-38

Пошукую свого шваґра **РОМАНА ЯСІНЬ,** з села Смільника, пов. Ліско, Гал. Давнійше перебував на Вест Павлет, Вермонт. Хтоби о нім знав або він сам, най зголоситься на адресу: JOHN NAMISNIAK, 142 Perrene St., Auburn, N. Y. 37-38

Пошукує стрийка **ІВАНА ГНАТЮКА** в дуже важній справі; походить з села Олешків, пов. Снятин. Прошу зголоситись на адресу: N. STEFIUK, 373—15th Ave., Newark, N. J. 36-38

Пошукую **ОНУФРІЯ БУРЯКА,** з села Бор. Шляхоцький, пов. Санок, Галичина. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися на адресу: OREST ZUBIK, P. O. Box 502, Ford City, Pa. 36-37

Пошукую свого брата **ФЕДЯ РЕБЕЦЬ** і шваґра **ІЛЬКА МІСЕВИЧ.** Оба походять з села Виців, пов. Старий Самбір. Брат Федьо мав перебувати в Скрентон, Па., а шваґер Ілько в Клівленд, О. Хтоби о них знав або вони самі, прошу зголоситись на адресу: KASIA REBEC, замужна Поцюрко, 138 E. 3rd St., New York, N. Y. 36-7

Пошукую **СТЕФАНА ВИЗІНСЬКОГО,** з села Ясенів, повіт Городенка, Гал. Перед 4-ма роками перебував в Ню Йорку. Маю для него лист з краю від батька. Хтоби о нім знав або він сам, нехай зголоситься до: JOHN POTOCKI, 55 Avenue BB, cor. 4th St., New York, N. Y. 35-37

Пошукую своїх знакомих **Івана Кимпалу, Катерину Яцину, Аксенка Яцина, Катерину Божагора, Николая Ясин і Катерину Тарасюк** з Голця, пов. Рогатин, село Стрітин. Прошу не відмовити моїй просьбі і скоро зголоситися до мене: KATHE TAROSUK, Box 87, Sunderland, Mass. 35-37

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ, якаб занялась домом і трома дітьми. Діти в віці від 3 до 9 літ. Прошу голоситись межи 6. а 8. год. вечером до: ІЛЬКО СОКОЛЮК, 626 East 5th St., New York, N. Y. (Ground floor, back). 33-38

Пошукую свого краяна **ГРИЦЬКА ЗАГАРУК,** з села Стацева, повіт Снятин. Перебував в Канаді. До Америки приїхав в 1914 році. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися на адресу: JOHN KURDZAS, 100 St. Mark's Place, New York, N. Y. 37-42

Пошукую свого краяна **ІВАНА ЯРЕМІЙЧУКА,** з села Попівики, пов. Снятин, Галичина. Два роки тому як перебував в нюйорськім стейті, служачи при американській армії. Хтоби про него знав або він сам, най зголоситься в важній справі на адресу: JOHN HAWUKA, 2489 Thurman St., S. W., Cleveland, Ohio. 37-38

Сею дорогою, ділюсь сумною вісткою з моїми краянами і повідомляю їх, що моя жена, Ксеня, померла дня 5-го марця с. р., оставляючи мене враз з діточками в безрадіснім положенню. Вона звалась з дому Холоба, родом з села Лукавиці, повіт Ліско. Я походжу з села Ортинова коло Городка. Хто з моїх або небішки краянів і знакомих хотів би близше довідатись про мої обставини, зволить ласкаво написати до мене. — PAWLO GAWENKA, 524 Virginia Street, St. Joseph, Mo. 36-37

НОВИНКИ.

Правила здоровля.

Коли хочете дожити довгого віку і обійтися без доктора —

Провітруйте кожду кімнату в своїй хаті.

Носіть вільне одінне, відповідне для пори року, погоди і заняття.

Коли працюєте за запертими дверима, по роботі перейдіться на дворі.

Спіть все на сьвіжім воздусі; коли можливо, під відкритим небом.

Коли кашлаєте або пчихаєте, держіть хустку на устах і носі та уважайте, аби другі так робили.

Перед їдою помийте собі руки.

Не переїдайтесь, особливо мясом і яйцями. Все їджте трохи овочів.

Їджте помало, добре пережувайте.

Пийте що дня досить води.

Стійте, сидіть і ходіть прямо.

Не допускайте до свого тіла отруй і заразн.

Уважайте, аби зуби, ясна і язик все були чисті.

Працюйте, бавтеся, спочивайте і спіть помірковано.

Не журіться. Журба є ворогом здоровля. Приставайте з людьми.

Не лічіть самі себе. Стережіться обманців з патентовими медицинами.

Дайте докторови оглянути себе хоч раз в рік. Також правильно порадьтеся дентиста.

Книжки і недуга.

Ніде нема записаного автентичного случаю, щоби книжка принесла кому хоробу. Тому її приймається, що книжки дуже мало або й зовсім не розносять заразн. Звичайні бацилі, які могли осістися на книжці, не пережилиб довго, що найбільше кілька годин. Виставлені на світло вони гинуть і в сухім місци взагалі не успівають.

Листків в книжці не треба обертати пальцями звогченими в устах. Раз тому, аби не складати в книжку бацилів хороби, яку вони можуть мати, а друге, щоби з книжки не забирати бацилів в свої уста. Книжки, що лежали в кімнаті хорого, не „заражуються" хоробою, коли хорий їх прямо не доторкався. Колиж хорий мав їх в руках, то добре перевести дезінфекцію або виставити їх на сонічне світло. Добре також на два-три місяці відставити їх на бік. До того часу бацилі певно згинуть.

Поможіть нам!

Нема нині гіршої небезпеки для здоровля американського народу від венеричних недуг.

Десятки тисяч женщин знаходяться в стані співкаліцтва з причини зараження гонореєю від своїх мужів, котрі перед вінчанем вірили, що вони здорові.

З сеї причини велике число дітий родиться сліпими.

Незлічене число женщин не родить дітий лише тому, що з причини гонореї чоловік або жінка є безплідні.

Сифіліс є причиною варяції, паралїжу, льокоморатаксії (недуга спричинена дегенерацією) і зміни живих органів. Ніяка дотепер знана в медичній науці недуга не є такою шкідливою для потомства як сифіліс.

В Злучених Державах обчислено, що гонорея і сифіліс коштують нарід Злучених Держав около 500,000.000 долярів річно.

Само собою розуміється, що Ви хотілиб позбутися сего страшного лиха, але Ви часто не знаєте способу, як його усунути.

Стейтові ради здоровля в порозумінню з Публичною Обслугою Здоровля Злучених Держав зорґанізували систематичний атак на венеричні недуги. Сю справу докладно простудіовано й уложено відповідну програму над грозою венеричних недуг. В тій ціли народне правительство і стейтові власти пустили в рух відповідну машинерію для знищення венеричних недуг.

Тепер до сего ще бракує доброї волі загалу. Як лише нарід Злучених Держав дефінітивно здецидуєтся викорінити в себе венеричні недуги, то вони з певностю щезнуть. Невжеж Ви нам не поможете? За порадою звертайтеся до редактора інформацій, котрий радо вишле Вам книжочку під наголовком „Чи Вже Досить". Адресуйте: Information Editor, U. S. Public Health Service, Washington, D. C.

Чужомовне Інформаційне Бюро Американського Червоного Хреста.

Американським Червоним Хрестом, а власне під орудою його Відділу для Горожанської Помочі, відкрите в Ню Йорку Чужомовне Інформаційне Бюро, яке горожанам і жителям Америки, не розуміючим анґлійської мови, значить іміґрантам ріжних народностий, дає інформації в усяких правних і житевих справах, як напр. іміґрації, виїзду з Америки, натуралізації (горожанських паперів), пашпортів, податкових оплат (тексів), відшкодовання і таких инших. До бюра може звертатися кождий, хто чуеться покривдженим яким обманством або надужиттєм, яких стілький діється над іміґрантами. Таксамо бюро дає інформації в справах вишукування родин в краю і пересилки гроший. Хоч саме бюро тим не занимається, але готове дати всякі інформації, потрібні інтересованим.

Американський Червоний Хрест на Угорщині.

Полковник С. А. Мофет в своїм рапорті про діяльність Американського Червоного Хреста в Австрії і на Угорщині говорить, що більше ніж 90.000 осіб в тих краях дістали від Американського Червоного Хреста матеріяльну поміч.

В додатку до того 63 шпиталі (52 в Будапешті, а 11 в околицях Будапешту) дістають частну поміч від Червоного Хреста. Також кооперуєтся з добродійними орґанізаціями, інституціями та одиницями, не зважаючи на їх релігійні або політичні переконання.

В додатку до харчів, медицини, бандажів і медикаментів шпиталям ще роздано десятки тисяч штук одежі. У віденських аптиках не можна дістати такого лікарства як хініна, кокаїна і морфіна. Амерканський Червоний Хрест достарчує сих ліків аптикарському товариству і їх уживають для шпитальних потреб.

Добродійна рада в Будапешті, з котрою кооперує Американський Червоний Хрест, помогла 19.000 родинам. В шпиталях Будапешту 14.515 осіб дістали матеріяльну поміч. В повітових шпиталях в околицях Будапешту спомoжено 8.800 осіб.

Американський Червоний Хрест помагає польським студентам у Варшаві.

(Урядовий комунікат).

До Варшави приїхало 500 польських студентів, котрих звільнено з армії для відновлення студій у варшавському університеті. Вони були такі нещасні і обірвані, що заряд університету віднісся з просьбою до Американського Червоного Хреста, щоби їм достарчив одежі і других конче потрібних річий. Сі студенти приготовляються на шкільних учителів і вони є нині найбільше потрібними в Польщі, бо там тепер бракує 10.000 учителів.

Поділ Польщі між три окремі держави і недавна війна майже цілковито знищили просвітну систему в Польщі. Під німецьким і російським пановаанем не було можна виховати польських учителів. Нечувані переслідування і заборона властями польської мови причинилися до того, що молодша ґенерація її не знає.

В Познанщині було виключено зі шкіл всіх польських учителів.

Правда, що істнували 2 польські університети, але вони, таксамо як і звичайні школи, були крайно зденаціоналізовані. По кождім бунті в Польщі польські гнобителі замикали школи й університети, а визначні учительські сили розкидалося, щоби в сей спосіб знищити висшу просьвіту в Польщі.

Три університети вже отворено. Початкові школи також реорґанізуєтся. Брак учительських сил чуеться в цілій Польщі.

Кара за ударение рідної дитини.

Юрко Семен з Пасейку, Н. Дж., сварився зі своєю жінкою. Підчас того в прилеглій кімнаті заплакала їх однорічна дитина. Батько скочив до спальні і вдарив плачучу дитину. Мама розлютилась на нелюдяного батька і веліла його арештувати. На поліції Семен оправдувався, що хотів ударити жінку і замісць неї вдарив дитину. Судія засудив його на рік взяниці і на заплату гривни в квоті 100 долярів.

Червоний Хрест в Естонії.

Хоч війна поміж Естонцями і російськими большевиками вже скінчилася, то положенне в Естонії (одна з давних провінцій Росії) сеї зими ще дуже прикре. Капітан Гарі Риндж з Американського Червоного Хреста, котрий там помагає тисячам неодягнутого і голодного населення, пише в листі з Дорпату, де недавно скінчилася мирова конференція:

„Сего тижня я одягаю шкільних дітий. Нужда велика, потреба всего, усіх запасів ми не маємо і розділити їх трудно так, щоб усім стало. Найгірше відчуваеться недостача чобіт. Я збираюся на початок одягнути 1.100 шкільних дітий, які ходять в літнім одінню, і 1.000 инших людий.

„Двох перекладчиків занятих в мене цілий день. Богато людий у крайній нужді. В драній літній одежі, без гроший, аби купити дерева, дуже терплять".

Кілька днів пізнійше він пише в листі з Ревля: „Сегодня до пізної ночи я слухав оповідань утікачів з военних округів. Нужда, хороби, холод, злочини всюди. Ліків ніде не дістане. Їсти нема що. На день осьма частина чорного хліба і кусок солоної риби".

Шкотська горівка заливає „суху" Канаду.

Кореспондент анґлійської часописи „Дейлі Мейл" пише, що Шкотія буде незадовго „суха", бо Канада виточує з неї всю горівку. Якo факт, що на будуче Канада буде закуплювати в Шкотії більше горівки ніж доси се робила, сьвідчить се, що там засіяно більше поля ячменем. Кореспондент говорить навіть, що Канада закупить в біжучім році більше горівки ніж Шкотія зможе випродукувати. Шкотські горальники виразно заявляють, що канадійська заборона (проґібіція) є нічим иншим як смішною бо великою глупотою, бо вони продають Канаді більше горівки ніж колинебудь передтим.

Усі інтерновані в Канаді чужинці на волі.

Канадійський міністер справедливости Догерти в палаті послів в Отаві сказав дня 10. марта, що всі чужинці, котрі були інтерновані в часі війни в Канаді, знаходяться вже на волі.

Українські фармери в Канаді дають гроші на фармеський передвиборчий фонд.

Перед тижнем орґанізація Злучених Фармерів в Манітобі розпочала поміж фармерами збірку на фармерський передвиборчий фонд. Доси зібрано вже около $15.000. На сей фонд радо дають французькі і українські фармери — пишуть анґлійські часописи.